RARY
OF THE
ICAN MUSEUM
RAL HISTORY

Hans W. Taeuber

C

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA

DE PEDICVLIS INGVINALIBVS INSECTIS ET VERMIBVS HOMINI MOLESTIS

von

Spul-Wurm, Hertz-Wurm, St. Veit-Wurm, Maden, Band-Wurm, Kürbiskern-Wurm, Neſtel-Wurm, Floh, Indianiſch kleinen Floh, jungen Hunden, Blut-Igeln, Mücken, Mit-Eſſer, Reitlieſen, Wantzen, Kopf-Kleider-und Filtz-Läuſen

AVSPICIIS SVMMI NVMINIS
AVCTORITATE
GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS
PRAESIDE

IOH. HIERON. KNIPHOFIO
FACVLT. MED. SENIOR ET ADSESS. PRIMAR. PATHOLOG. ET PRAX. PROF. PVBL. ORDIN. ET P. T. DECANO S. R. I. ACAD. N. C. ADIVNCT. ET BIBLIOTHECAR.

PRO GRADV DOCTORIS
IN PERANTIQVA HIERANA
PVBLICE DISPVTABIT

CHRISTOPH WILHELM EMANVEL REICHARD
ERFVRTENSIS

H. L. Q. C. Die XXVIII. Decembr. M DCC LIX.

ERFVRTI Stanno HERINGIANO, ACAD. TYPOGR.

59.57:16.9:9
5180
NOV 20 1953

§. I.

Corpus humanum poſt mortem a vermibus iri devoratum atque confectum, experientia confirmatur quotidiana. *Diſcant hinc*, inquit MOVFET *a*) *elati cordis homunculi, non ſe vermes duntaxat eſſe, ſed vermiculorum pabulum; atque illius Imperatoris potentiam timeamus, qui tam contemptibili exercitu, ſuperbiam, arrogantiam, elegantiam, formæque dignitatem omnem confundat, & victoriam de ſtrenuiſſimo hoſte inſignem reportare poſſit*. Jam in hac vita ver-

A mes

a) MOVFET, Theatr. Inſect. ſive minim. animal. p. 267.

Purchase: J.D. Sherman

mes hominis hoſtes ſunt infeſtiſſimi, quid? quod capitales. A nativitate eum ſtatim excruciant, ſanitateque deſtructa, gravibus & mortiferis implicant morbis.

§. II.

Nullum eſt membrum, nulla pars hominis, quam non adoriantur. Obſervationes medicinæ practicæ teſtantur, vermes fuiſſe repertos in capite, ſub cranio, in cerebro, in pilis, in oculis, in auribus, in naribus, in dentibus, in lingua, in aſpera arteria, in pulmonibus, in mammis, in pericardio, in corde, in hepate, in veſicula fellea, in renibus, in veſica urinaria, in ventriculo, in inteſtinis tam tenuibus quam craſſis, in umbilico, in utero, in vaſis ſpermaticis, in teſtibus, in inguine, in ano, in malleolis & pedibus, in ſpina dorſi, in partibus muſculoſis. Nec humores ab ipſis liberi fuerunt. In ſanguine, lacrymis, ſputo, muco narium, cerumine aurium, ſudore, ſemine humano, materia ulcerum purulenta ſunt reperti teſte ROLFINCIO *b*) & PAVLLINI *c*) FINCKENAV *d*) JAENISCH *e*).

§. III.

Multa proſtant Medicorum obſervata celeberrimorum, de ſeminibus & ovulis cum cibo & potu ingeſtis, in ventriculo excluſis, nutritis & auctis. Mures, ſerpentes, angues, lacertas

b) ROLFINC. epit. method. cognoſcendi & curandi particulares corporis affectus p. 313.

c) PAVLLINI Cynographia curioſa Sect. IV. Cap. VI. de vermibus ubique in microcosmo.

d) Jac. FINCKENAV Diſſ. de lumbricis Regiomont. 1706 habita.

e) JAENISCH. Diſſ. Jen. de Tænia §. 3 - 17.

tas, bufones, ranas, araneas vixiſſe in ventriculo & inteſtinis graviſſima morborum ſymptomata produxiſſe, vivosque non raro per vomitum & alvum fuiſſe dejectos, recenſent REINESIVS *f*) SCHENCK *g*) ZACVTVS *h*) *Breslauiſche Sammlungen.* *i*) Cum vero hæc a noſtro aliena ſint inſtituto, mittimus, de *inſectis & vermibus* dicturi, *corpus humanum ex ordinaria ejus conſtitutione inhabitantibus.*

§. IV.

Inſecta cum PLINIO & ARISTOTELE vocamus animalcula exanguia, quæ inciſuras corporis poſſident, oſſibus & carne deſtituta, corpore duro conſtant.

§. V.

Vermis autem denominationem vario modo derivant autores: alii quod vere micet & reviviſcat; quod verſuris corpus promoveat; quod ſeſe torquendo vertatur; quod vertendo minetur, nocere; quod capitis & corporis verſura minas & cuniculos effodiat, aut, quod conſueverit per objecta caput vertendo mittere; a verrendo, quod motu corpus

f) REINESIVS *Epiſtola ad Neſteros, Epiſt. XXXIX. p. 70.*

g) SCHENCK *Obſerv. lib. 4.*

h) ZACVTVS *lib. 2. Prax. med. admir. obſ. 140.*

i) *Breslauiſche Sammlungen von Natur und Medicin, Kunſt und Litteratur-Geſchichten. Verſuch XIV p. 437 von dem Schleſiſchen Kröten-Speyer im Skarſine. Verſ. III. p 695. von weggebrochenen Fröſchen. Verſ. XXII. p. 570. von eingeſoffenen Froſchleich, und denen hierauf durch den Stuhl, ja gar per uterum abgegangenen Fröſchen. Verſ. XIX p. 301. von Inſectis im menſchlichen Leibe, beſonders von weggebrochenen Eydexen.*

poſt ſe trahat. Celeberrimus KLEIN *k*) ſerpentes dividit in angues & vermes. Vermis ipſi eſt vel lumbricus, vel tænia, vel hirudo; hic ventre ſeſſili, ille planus, iſte teres; qui vel terreſtris vulgaris, vel aquaticus: Vena Medeni ſeu Gordius; vel animalium. Noſtram autem conſiderationem merentur.

§. VI.

Lumbricus.

A lubricitate dictus lumbricus, & germanis a calami ſcriptorii craſſitie, *ein Spulwurm*, eſt vermis fulvus, lumbrico terreſtri ſimillimus, mira fœcunditate ſeſe multiplicans, *l*) qui ſi non cinerei coloris, ſed rubicundo-ſanguinei ab homine prodit, vulgus Cardiacum vermem, *den Herzwurm* appellare ſolet, teſtante ZWINGERO *m*) tales ferociores exiſtunt. Contra vermem cordis PETRUS A CASTRO ſuccum ſcabioſæ commendat, & BOROMEUS, Mercurium ſaliva humana extinctum *n*) Ordinarie lumbricus in ventriculo & inteſtinis hoſpitatur, ubi optimum ex alimentis ſubtrahit chylum, & primas vias ſuis excrementis polluit, præterea pungendo, vellicando, rodendo, terebrando in infantibus atrophiam, in adultis bulimiam, artuum dolorem, vomitum cruentum, febres malignas, melancholiam, aphoniam, epilepſiam, cardialgias ſyncopticas, mentis aberrationes producit. Nonque raro, inteſtinis perforatis, exitum ſibi parat.

§. VII

k) KLEIN in Sciagraphia Methodi ad genus Serpentium ordinate digerendum.

l) Eph. A. N. C. Cent. VII. Obſ. 43.

m) ZWINGERUS Pædoiatreja Obſ. CVIIII. p. 437.

n) conſ. Diſſ. Lipſ. de verme cordis Præſ. WELSCH Reſp. Helvig. 1694

§. VII.

Puerum XI. annorum inteſtinorum cruciatu, vomitu & convulſionibus extinctum diſſecui, partem inteſtini ilei valde dilatatam, a globo novem lumbricorum in ſe complicatorum & convolutorum, aliam perforatam inveni, & lumbricos extra inteſtina in abdomine ſe moventes.

§. VIII.

Puella IV. annos nata, dolore diuturno & inteſtino angebatur, dum lumbricus per umbilicum prodibat ex abſceſſu, qui ſuppuratione conſolidabatur.

§. IX.

Virgo XXV. annorum vitam colebat inopem, varia, eaque gravia perpetiebatur ſymptomata, tandem tumor in inguine oritur dextro, qui cum ſponte aperiretur, tres prorepunt lumbrici. quintus jam eſt annus, quo ulcus perſanari non potuit, ſed ſingulis annis unus alterque effringit. Remedium contra vermes a PRANGIO o)laudatum, experientia practica ante aliquot annos verum & præſentiſſimum aliquibus obtuli. Radix graminis tanquam infuſum Theiforme uſurpatum vermes ſtomachi necat, eadem aqua cocta ano ſuppoſita fotu eduxit aliquod glomera intricatorum viventium lumbricorum p). Lumbricum a puero vivum excretum, a me delineatum ſiſtit Tab. II. lit. LL.

 §. X.

o) Diſſ. inaug. de Camphoræ virtute anthelmintica Gœttingæ 1759 Autore A. D. PRANGE.

Joh. STOCKER Prax. aur. l. 1. c. 40.

p) conf. Joh. Henr. SCHVLTZII diſſert. Halæ 1740 de *Lumbricis effractoribus*, & Diſſ. Jenæ 1707 habita de *vermibus*, ſub Præſidio Cel. E. H. WEDELII Simon SCHVLTZII Obſ. CXLIV Eph. Ac. N. C. Ann. VI. Diſſ. Aronis de *lumbricis* L. B. 1728. BRESCII de *lumbricis* L. B. 1699

§. X.

Vermis Sančti Viti.

Vermis umbilicalis, germanis *der Veitz-Wurm*, *Geitz-Wurm*, *Nabel-Wurm* infantes in pernicioſam tabem conjiciens, quo de hiſtoria optime deſcribitur a B. MICHAELIS. *q)* Cognoſcitur, ſi umbilico Gobius, Fundulus, ſive Muſtela fluviatilis viva imponitur, horisque XXIV. elapſis piſciculus adroſus aut ad ſpinas usque conſumtus invenitur, quo viſo quidam pulverem Sabinæ & vitri veneti melle mixtum, juglandis putamini inditum umbilico adponunt, ut eo deguſtato vermis emoriatur *r)* BRENGGERVS *s)* teſtatur, vermem iſtum in nobili puella ſibi conſpectum, eumque in vena umbilicali latitare putat, ſemipedalem appellans, figuræ teretis latiuſculæ, pallidi coloris, & pellicula non tenui ac lævi, ſed duriuſcula, ſeu ſubcruſtacea contectum. Id quod affirmant teſtes oculati *t)*

A

1699. CRAVSII de *lumbricis* Jenæ 1685. LVCII de *lumbricis album occupantibus* L. B. 1694. ROLFINCII de *lumbricis* Jenæ 1637. SCHENCKII de *vermibus inteſtinorum* 1670. SCHETLAE *lumbricorum in corporis humani inteſtinis productio, eorumque ex iis expulſio & ei* Marpurg. 1678. SPERLINGII de *vermibus inprimis viis* Witteb 1700 SVLTZBERGERI de *vermibus in homine* Lipſiæ 1628. VATERI de *vermibus inteſtinorum* Witteberg. 1687.

q) MICHAELIS Diſput. de vermibus in homine 1628 habita ex lib. Jatrei Anhaltini German.

r) conf. Diſſ. Erfurt. de Verme umbilicali Præſ. VESTI Reſp. Scheel. 1710

s) Jo. Georg. BRENGGERVS in Epiſt. ad Hechſtetterum

PLATERVS Lib. III. Pr. C. XIII. Frid. OLEVIANVS ap. Hier. REVS.

NE-

A quo non niſi magnitudine differt alius, quem ZACVTVS *u)* a Luſitanis ſuis *O mao* nominari, vermem obeſum, illisque ſimilem, qui in corrupto caſeo occultantur, tradit, atque multa quoque differit VELSCHIVS *v)*.

§. XI.

Aſcarides.

Sunt vermes minimi ſubulati, & ad extremitates acuminati inſtar vermis caſei, definiente Ill. LINNAEO, ab agilitate qua ſaliendo & exiliendo ſe vertunt Aſcarides vocantur, germanis *Maden*; habitant in paludibus & locis lutoſis vulgatiſſimi tempore æſtivo; in inteſtinis craſſis hoſpitantur, quotidie teneſmum excitant, & ineffabili infantibus pruritu in ano moleſti, innumerabili copia una alvi dejectione excluduntur; In ſexu ſequiori ſæpe intrant vulvam unde continua titillatione Thelygonia. In noſtris regionibus haud raro accidit, ut Medicus ad eos exturbandos requiratur. *w)* DOVER ex praxi XLIX. annorum ſuadet contra aſcarides coquendum mer-

NERVM, *Obſ XCVII &* *Rupertus* SVLTZBERGERVS *apud* SENNERTVM III. *Pr. part. X. c. IV. Matth.* MULLERVS *Senior Profeſſ. Tubing. diſp. ſingulari* 1625 habita. *Rud.* CAMERARIVS *Centur. memorab. med. XII. §. XCIV.*

u) ZACVTVS I. Prax. admir. Obſ. CXXIV.

v) VELSCHIVS de vermiculis infantum.

w) FERNELIVS lib. 6. Cap. 10. Patholog. & DD. Joan. JESSENII a *Jeſſen* Obſervat.

mercurium cum aqua in vaſe terreo per duas horas, ac ſub clyſteris forma applicandum. *Commerc. Litter. Norimb.* *x*) & Illuſtr. HOFFMANNVS *Sal. Carol.* vulgaribus laxantibus, vel etiam anthelminticis additum virtutem mire exaltare, & ope pulveris ex cortice chacarillæ & ſale hoc concinnati, magnam aſcaridum farraginem ex infante evocatam fuiſſe, recenſet. Illuſtris LVDWIG *y*) vapores lactis, in quo allium & cepæ deferbuerunt, poſt exhibitum purgans, probatum commendat remedium aſcarides ad propellendas.

§. XII.

Tænia.

Tænia SCHENCKII Lumbricus latus SPIGELII & PLATERI *der Glieder-Wurm der Band-Wurm*, Finnlandis *der Finck* & Suecis *der Ficken* dicitur. Ill. LINNAEVS *aa*) Teniæ quatuor ſpecies obſervatas recenſet:

I. Tænia oſculis marginalibus ſolitariis *Faun. Suec.* 1267 Tænia articulata teres *Plat. Prax.* 993 Vermis cucurbitinus.

ANDRY *erſte Gattung derer Band-Würme ohne Rückgrat.*

BONNET *Band-Würme mit langen Gelencken.*

II.

x) Commerc. Litter. Norimb 1734 p. 168.
Frid. HOFFMANNVS Diſſ. Chymico-Medica de Sale medicinali Carolinarum Halæ 1734.

y) LVDWIG in Inſtitutionibus Medicinæ Clinicæ.

aa) LINNAEVS Diſſ. XX. Tænia.

II. Tænias oſculis lateralibus geminis *Faun. Suec.* 1266. Tænia articulata plana. *Plat. Prax.* 992. lumbricus latus ſ. Tænia inteſtinorum.

ANDRY *zweyte Gattung derer Band-Würme mit den Rückgrat.*

BONNET *Band-Wurm mit kurtzen Gelencken.*

III. Tænias oſculis lateralibus ſolitariis.

IV. Tænias oſculis marginalibus oppoſitis.

Vulgatiſſimus inter tænias homines infeſtantes eſt ſecundæ ſpeciei vermis, cujus deſcriptionem indefeſſus naturæ ſcrutator, illuſtris LINNAEVS talem ſuppeditat:

" Corpus album, planum, lineare & fere membranaceum, " articulatum, latitudine vix pollicis, angulis acutis & me- " diantibus articulationibus quaſi ſerratis; altera extremitate " plerumque truncatus eſt vermis, altera vero ſenſim atte- " nuatus. Articuli ſinguli ſunt plani, quadrangulares, latio- " res plerumque quam longi: Oſculo ſubtus in latere plano " ſinguli ſegmenti gemino; altero ſcilicet verſus baſin articu- " li conſtante foramine minime marginato aut prominulo & " alio foramine minus conſpicuo, ante priorem obvio, in cen- " tro fere articuli, longitudinali: rima dehiſcente."

In ingentem creſcendo longitudinem protenditur, HARTSOEKERO in literis ad BAGLIVIVM datis aſſerente, quod in Hollandia quamplurimi viſantur tanta proceritate, ut octoginta quinque Hollandiæ ulnas quandoque ſuperent. raro totus excluditur, ſed tantum fruſtum aliquot ulnarum longitudine, cui ta-

men cauta manuum extractione ſuccurrendum. JAENISCH *bb*) teſtatur eundem in Finnlandia, Ruſſia, Livonia quaſi endemium graſſari, ob frequentem eſum piſcium. Lectu digniſſima tractatio de Tænia, quam Celeb. BONNET Academiæ Regiæ Scientiarum Paris. obtulit. *cc*) indefeſſa obſervatione & magno ingenii acumine & deſcriptionem & delineationem Tæniæ communicat, HERRENSCHWANDII tamen remedium ſpecificum ibidem laudatum hactenus inter arcana latet. *cc**) Præterea non pœnitebit legere, quæ *dd*) Ill. *Frid.* HOFFMANNVS de hoc verme tractavit.

§. XIII.

bb) JAENISCH Diſſ. de vermibus, & præcipue de ſpecie illa vermium inteſtinalium, quam Tæniam vocamus Jenæ. Præſ. Ill. KALTSCHMID 1755 habita.

cc) a Celeb. Prof. BEER in germanam linguam translata extat *in auserleſenen Abhandlungen Erſten Theil derer zur Natur-Lehre und Chymie gehörigen Stücke, welche an die Königl. Academie der VViſſenſchaften zu Paris eingeſendet* pag. 166 - 234.

*cc**) an juxta SAUVAGES ex *Gummi Gutt.* gr. xv. *rad. hellebor.* gr. v. compoſitum?

dd) Frid. HOFFMANNVS in Diſſ. Halæ 1734 habita *de animalibus humanorum corporum infeſtis hoſpitibus.* Cel. SCHACHERVS in *Diſſ. Lipſ. de Tænia* 1717. *Adrianus* SPIGELIVS *de lumbrico lato, Paris* 1618. 4. Ill. FEHR. in *Hiera picra* p. 1251 Nic. TVLPIVS *Obſ. Med. Lib. II. Cap XLII.* Joh. SCHENCK *a Grafenberg Lib.* III. *Obſ. Med.* 208. Steph. COVLET de Aſcaridibus & lumbrico lato. Lugd. Bat. 1729. Sam. ERNST. Diſſ. de Tænia ſecunda Plateri Baſileæ 1743. Dan. CLERICI Hiſtoria naturalis & Medica latorum lumbricorum Genevæ 1714. VALLISNERI Conſiderazioni ed Experienze interno, alla generazione dei vermi ordinari del corpo umano 4to Padoa 1710.

§. XIII.

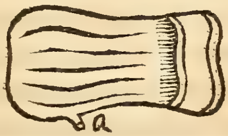
Cucurbitini.

Lati, quadrati aut figura rhomboidea præditi, aut ſemina cucurbitæ forma externa mentientes, vermes tenues in inteſtinis occurrentes, *Kürbis-Kern-förmige Würme, Pfeben-Kern-förmige Würme.* Feminæ XXXII. annorum per octo menſes continuos quotidie ſecedebant XV. XX. & plures vivi ac vivaces, Exc. CAMERARIO *ee)* notante. Poſſunt eſſe *hirudines limaces* quales Cel. SCHAEFFER *ff)* deſcribit; poſſunt etiam eſſe articuli ex prima ſpecie Tæniæ Linnæi qui loco citato ſcribit: "Statuo, " propterea cucurbitinos ex hac Tænia ſecedere, iterumque " Tæniæ hujus ſpeciem ex cucurbitinis enaſci." Lege, ſi libet, quæ Eman. KOENIG *gg)* de ore & proboſcide vermium cucurbitinorum protulit.

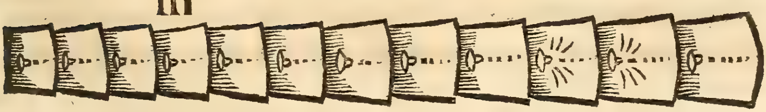
I

II

III

ee) vid. CAMERARII Obſ. XLIII. Act. A. N. C. Cent. VII.

ff) Jac. Chr. SCHAEFFER Tr. *von denen Egel-Schnecken in denen Lebern der Schaafe.*

gg) Eman. KOENIG in *Actis Helveticis* Vol. I. p. 27. ſeq.

Ex Linnæi Diſſertatione figura

No. I. Tænia oſculis marginalibus alternis.

II. Vermis cucurbitinus ſeu articulus unicus antecedentis ſponte diſcedens microſcopio viſus ano bilabiato, ano ad a prominulo marginali.

III. Tænia oſculis lateralibus geminis.

§. XIV.

Dracunculus

Der Neſtel-Wurm, *das Faden-Schlänglein*, *der Drache*, *Dracunculus.* Animalculum Africæ cumprimis, tum Aſiæ provinciis compluribus domeſticum *Vena medinenſis*, chordæ in cithara craſſitie, cubitali longitudine; inſectum *Culebrilla* dictum, ſerpentis ſimilitudine, qui Hiſpanico idiomate *Culebra* nuncupatur, a latino *Coluber*. Efficit in cute tumorem, in quo ægrotans caput culebrillæ ſe movere ſentit non ſine tædio & melancholia. Perfectiſſimi deprehenduntur in hoc malo chirurgi mancipia nigra ſ. æthiopica, qui impoſito emolliente poros dilatant, tunc culebrilla caput e poro cutis exerit, quod ſenſim extrahere incipiunt, usque dum filo ligatam aſſerculo pedetentim circumvolvere queant, magna cautione adhibita, ne abrumpatur. de hoc conferri merentur Ill. LINNAEVS *bb*) KAEMPFFERVS *ii*) Ill. VELSCHIVS *kk*). Ceteroquin

bb) LINNAEVS Diſſ. XX Tænia §. V.

ii) Engelbertus KAEMPFERVS *Amœnit. Exotic.* p. 524.

kk) WELSCHIVS in exercitatione de vena medinenſi, ubi ejus hiſtoriam ex omnibus antiquitatis & literarum monimentis congeſſit.

quin frequenter occurit in Cairo, cujus cauſam allegant cucurbitas & cucumeres; & *oleo petræ* guttatim aſſumto præcipue curant, id quod Celeberrimi Gœttingenſes referunt. *ll)* De verme ſub cute habitante, æthiopibus præcipue ulcus cum inflammatione & febri conjunctum ſub planta pedis excitante, usque dum mordendo cutem perforavit, *Macaken* dicto, ARTVR in Hiſtoria & Comment. Academiæ Scient. 1753. nos edocuit, quod ulterius non extrahatur, ſed impoſitis foliis *nicotianæ* necetur *mm)*.

§. XV.

Pulex.

Der Floh a fugæ celeritate germanis dictum animalculum, pediculi magnitudine, molliori tamen corpore, dorſo gibboſo & fere porcino, homines vigilantes & dormientes perturbat, a morſu locum rubicunda macula notatum dimittit, tempeſtate pluvioſa nimium mordax, optimi hygrometri vices ſubit, neque fœtet, ut cimices, nec habenti ignominiam parit, ut pediculi, perſecutus horſum prorſum ſaltando hoſtem ludit; noctis quam diei delectum habet majorem; mane a paſtu in lodices villoſas penetrat, vel in pulvere ſeſe abſcondit, ubi gallinas, columbas, mures, talpas, canes prætereuntes vexat. Venatores vulpem iis etiam obſitam affirmant, & modum quo liberatur haud illepidum narrant. E vepribus nimirum

 pugil-

ll) *Göttingiſche Anzeigen von gelehrten Sachen* 1758. p. 817. ex HASELQVIST itinerario.

mm) vid. *Göttingiſche Anzeigen von gelehrten Sachen* 1759. p. 244.

pugillos aliquot lanæ legit, convolutamque ore mordicus tenet. Poſtea flumen gelidiſſimum ſenſim intrat, ſeſe immergens, & ubi omnes pulices in lanam perfugiſſe ſentit, expuit, atque ita terram repetit *nn*) Pulicem inter atque pediculum uno ſimul microſcopio incluſos pugnam acerrimam, aſpectu tam jucundam, ut admiratione ſufficienti vix deſcribi poſſit, refert GRIENDELIVS *oo*) SACHS *pp*) GASSENDVS *qq*). Imaginem aeri inciſam exhibet HOCK *rr*) BONANNI *ss*) CVNO. Placebit Diſſertatio nonnullis *uu*) luxuriante ingenio conſcripta, & Tractatulus poetice exaratus *vv*).

§. XVI.

nn) conf. MOVFET. l. c. p. 276.

oo) GRIENDELIVS obſ. p. 16.

pp) Ph. Jac. SACHS in Meſſe obſerv. Microſcopii Miſcell. Curioſ. tom I. p. 52.

qq) GASSENDVS in vita Peireskii lib VI. p. 361.

rr) Robertus HOCK in volumine, quo comprehendit deſcriptiones minutorum corporum ope microſcopii concinnatas Londini 1667. ex hoc translata in

ss) BONANNI Muſeum Kircherianum micrograph. curioſ. fol. 377 fig. 49.

tt) eleganter quoque perfecit CVNO in obſervationibus microſcopicis.

uu) Diſſ. Juridica Marburgi 1688. edita, de eo, quod juſtum eſt circa ſpiritus familiares fœminarum h. e. pulices, quæſtionibus XLVI. ex principiis tam juridicis, quam moralibus depromta. Eadem extat *in annehmlich und raren Diſcurſen von mancherley nützlichen und curieuſen Dingen Leipzig 1703. 8.* Opizii Jocoſerii *Gedancken von Flöhen aus den Lateiniſchen ins Teutſche überſezet durch* M. M. 1702.

§. XVI.

Pulex minimus, cutem penetrans americanus.

Der kleineſte Americaniſche Floh, Chego genannt, juxta Niquam fluvium Indiæ frequens THEVETO notante. *Pique* aut *Nigve* MARGGRAVIO & PISONI ww) dictum animalculum minutiſſimum, ad ſaliendum majori pollens agilitate & promptitudine, per poros cutis glandulis ſubcutaneis hominum & animalium ſe inſinuans, Americæ endemium malum, a Luſitanis *Bicho* a Braſilianis *Tunga*, & ab Antillarum Inſularum habitatoribus *Chique* nuncupatur. ROCHEFORT cum Sironibus noſtratium comparavit, quamvis omnino ſpecie inter ſe differant, ipſoque colore, qui eſt in *Pique* nigricans, in *Sirone* albus; figura, inſuper *Pique* magis ad pulicem, *Siro* ad Pediculum propius accedit; *Illi* MARGGRAVIUS duos in capite circulos adeſſe notat, qui deſunt in *Sirone*, ſecundum accuratam *Mich.* ETTMÜLLERI xx) delineationem; *Sirones* ſub cuticula manuum & pedum hoſpitantur in minoribus puſtulis ſero turgidis, *Pique* in glandulis ſubcutaneis, quæ niſi cum ſuo fœtu valde multiplicato obſeſſa tota effoditur glandula, gangrænam infer-

vv) *Der belobte Floh als rechtmäſſiger König aller Thiere nach ſeinen rühmlichen Qualitäten.*

ww) PISO in Hiſt. nat. & Medica.

xx) ETTMULLER in Act. Erud. Lipſienſ. Ao. 1682. p. 317.

inferre ſolet. conf. Ill. BAIERVS *yy*) SLOAN *zz*) SEELIGMANN *aaa*) Oleum *Acajou* miraculo eſt, ad vermes intercutaneos Indorum *bbb*).

§. XVII.

Catuli.

Junge Hunde, hiſtoricam tantum merentur mentionem, ſi non credulorum forſitan fœcunda imaginatione præditorum ingeniorum commenta, quando inter alia practica occurrit obſervatio SALMVTHI *ccc*) conf. quoque SENNERTVS *ddd*) *Breslauiſche Sammlungen eee*) GREMSIVS *fff*)

§. XVIII.

Hirudo.

Blut-Igel, *Sanguiſuga*, Inſectum eſt aquaticum paluſtre apodon, inſtar lumbrici oblongum, ſed non æque teres, quam potius

yy) J. J. BAIERVS Act. Acad. N. C. Vol. III. p. 18.

zz) *Sir Hans SLOAN Hiſt. von Jamaica in der Einleitung S. CXXIV. und im II. Theil S. 191. 192.*

aaa) *Joh. Michel SEELIGMANN Sammlung ſeltener Vögel, Vierter Theil, Tab. CVIII. Fig. 3.*

bbb) Commerc. Litt. Norimb. 1732. p. 381.

ccc) SALMVTH p. 99. catuli ex canis rabioſi ſaliva in veſte relicti.

ddd) SENNERTVS de Conſ. Chym. c. Ariſtotel. c. 12. p. 338. & Inſtit. Part. 3. Sect. 2. c. 4.

eee) *Breßlauiſche Sammlungen Verſ. VII. p. 71.*

fff) GREMSIVS Arb. Hom. L. II. C. I. S. 4. §. 39.

potius compreſſum ſeu latum. Corpus inſecti modo quaſi ex circulis ſeu annulis conſtat, quibus extenſis extenditur, contractisve contrahitur, caudæ & ori innitens. Os habet ſubrotundum exiguum, veluti calloſum & aſperum, ex quo ſpicula tria, contrario occurſu ſe collidentia, ceu dentuli prodeunt, quibus ſanguinem ſitiens, cutem aperit, & vulnuſculum infligit triangulare. Venæ ſectioni & ſcarificationi antecellit, quia applicatur tutius ratione ætatis, ſexus, idioſyncraſiæ & ipſius morbi; applicatur commodius reſpectu partium corporis & ſanguinis evacuandi. Chirurgi eligunt in rivulis claris atque fluviis repertas, in lacunis autem, piſcinis aut ſtagnis quæ capiuntur, utpote peſtiferas rejiciunt; ſimiliter, quæ caput tenue atque acutum habent, dorſum lineis ſubviridibus & ſubflavis diſtinctum, ventrem autem cum rubore flaventem, labori ſuo proficuas judicant; contra vero peſtilentiſſimas illas timent, quæ amplo capite inſtructæ ſunt, paſſimque in corpore ex cœruleo livent. conf Ill. HEISTER. *ggg*) SCHRADER *hhh*) STAHL *iii*) CRAVSE *kkk*) GALENVS olim inter cauſas ſputi cruenti numeravit ſanguiſugas; hoc oblivioni traditum malum D. PASSERAT ſæpe ortum vidit ab hoc ad palatum ſe affigente inſecto, & his afflictum hirudinem ad longitudinem duorum digitorum excreviſſe *lll*).

§. XIX.

ggg) HEISTERI Chirurgia p. II. Sect. I. Cap. XVII.

hhh) Chriſtoph. SCHRADER Diſſ. Erfurt. 1713. de Hirudinibus.

iii) Diſſ. Hal. 1705. de ſanguiſugarum utilitate P. STAHL R. *Coler.*

kkk) Diſſ. Jen. de Hirudinibus. P. CRAVSE R. *Kamper* 1695.

lll) hoc recenſet *Göttingiſche Anzeige von gelehrten Sachen* 1759. p. 320 ex Comm. Medic. Paris.

§. XIX.

Culex.

Eine Mücke, muſcarum genus, circa veſperam, ſub foliis herbarum, arborumque congregantur, urgente hyeme, aquarum pluvialium ciſternis inſident, in easdem ſemen excernunt, quod in vermiculos rubros convertitur, qui nutriuntur animalculis in aquis fluitantibus, quæ pediculos aqueos nominare conſuevit, ibidemque cellulas exiguas conficiunt, in quibus per aliquot menſes ſe abſcondunt, hinc iterum prodeunt, & metamorphoſi facta plurimi culices provolant, ſanguinem humanum magno impetu appetentes. Eum in finem multo dolo & artificio circa veſperam ædes noſtras ingrediuntur. Spicula ſua, quibus pungunt, inſerunt poris cutis noſtræ, ubi apertam inveniunt viam ad ſanguinem, quo maxime delectantur exugendum. Eum quippe attrahunt ſpiculis acutis admodum ac ſubtilibus, ex tribus quaſi tenuibus pilis contextis, ſed intus concavis & ad exugendum ſurſumque attrahendum ſanguinem adaptatis. conf. SACHS *) GOEDARTIVS *mmm*) SANGALLO *nnn*) BARTH *ooo*) KIRCHER *ppp*).

§. XX.

*) Phil Jac. SACHS a Lewenheimb Meſſis obſervationum microſcopicarum.

mmm) GOEDARTIVS de Inſectis in methodum redactis opera Liſter. num. CXL. p. 337.

nnn) Petrus Paulus SANGALLO Epiſtola Florentiæ 1679 impreſſa

ooo) BARTH de Culice Ratisbon 1737.

ppp) KIRCHERI micrographia curioſa §. 6. p. 335. & elegans per microſcopium auctus icon fol. 365 & 366 n. 1. 2. 3.

§. XX.

Crinones.

Vermiculi capillares infantum, Mit-Eſſer, Mitfraſs, dürre Maden, zehrende Dinger, zehrende Würmlein, vermiculi capillorum ſeu ſetarum forma curtarum nudo oculo aſpicienti dorſum atrophia laborantis infantis ſe exhibent, *comedones* vocantur, quaſi nutrimentum comedendo largius abſumant. Per microſcopium obſervantur coloris cinerei; antennis binis longe prominentibus inſtructi, oculis rotundis grandiuſculis, cauda oblonga in fine villoſa; prout ab artificioſo Schæffero delineati reperiuntur, vid. ETTMÜLLER *qqq)* EYSEL *rrr*). Mellis in dorſo affricti dulcedine allecti in loco calido foras prorumpunt, ut novacula e poris a cuticula prævocari poſſint: quia vero hoc modo vermes capitibus tantum truncati, majori parte intra poros relicta putreſcente, alia mala inducunt, rectius faciunt, qui PARAEI *) ſententiam ſecuti, exiguis volſellis integros extrahunt prominentes. MONTVVS *sss*) a nobili matrona infantes multos ſervatos accepiſſe ſe teſtatur. Puella hoc morbo laborans ſanitati reſtituta a DD. VAGHI *ttt*) qui & vinetoris cujusdam pollici vulnerato, cum jam immineret ſphacelus, impoſuit emplaſtrum, quo ablato innumeri vermes, crinonibus non abſimiles, hoc malum augentes, viſui ſe

 obtu-

qqq) ETTMULLERI valetudinarium infantile §. 33.

rrr) J. P. EYSEL Diſſ. de Comedonibus Reſp. J. C. Lentin. Erf. 1711;

*) Ambroſ PARAEI Opera Chirurgica lat. don. Jac. Guillemeau.

sss) Hieron. MONTVVS Part. III. Pr. Lib I. de morb. Infant. p. 110.

ttt) VAGHI Diſſ. de inſectorum in corpore humano genitorum varia forma & indole, ſub Præſidio STENTZELII Vitemberg. 1741. §. 15. p. 32. & §. 17. p 38. 39.

obtulerunt, & ſanavit. *Vermes* præterea *capillares*, quos ſic vocat JOEL *uuu*) in digitis circa ungues naſcentes & prominentes, quamvis a *paronychia* ſive *panaricio* vulgo dicto diſtinguendi ſint, noſtratibus *radices unguium* vocari conſueverunt, vel potius *reduvia*, h. e. fibra cutis tendinoſa, radicem unguis tegentis ſeparata, inflammata, *ein Neidhacken*, quæ nunquam vitæ animalis indicium præbere viſa eſt.

§. XXI.

Acarus.

Reitlieſen, Seüren, Acarus, quod ob exiguitatem non poteſt dividi, *Cyro, Siro*, quia tractim ſub cute repit, eſt pedicellus omnium minimus, naſcitur in carne & caſeis *) vetuſtis & vitioſis, ut & in carne humana, colore albicante, capite excepto, propius intuenti nigricat, talparum ritu ſub epidermide ſerpit, illam erodendo moleſtiſſimum excitat pruritum urentem, extractus acu, & ſuper ungue poſitus, ſi ſolis calore adjuvetur, movet ſe, altero ungue preſſus haud ſine ſono crepat, aqueumque virus reddit, notante SCALIGERO; ex ſicciore quam *Morpiones* materia conſtat. Varia ſunt acarorum genera, muſcarum, aranearum, erucarum, florum, fructuum, quæ numero pedum diſcrepant, aliis ſex, aliis ſunt octo; aliis magis rotunda, aliis longiora corpora. Imagines ſuppeditant LEEWENHOEK, BONOMVS, BORELLVS, ETTMÜLLER, LEDERMÜLLER **) MARCHETTI, BONANNVS, CVNO. Ab acaris pruritum excitari puu-

uuu) Franciſcus JOEL X. Pr. Sect. IV. §. IV.

*) obſ Acari in caſeo non moriuntur in vacuo. MVSCHENBROK Tentam p. 102.

**) *Abbildung der Milben in Mehle, ſiehe LEDERMULLER Microſcopiſche Betrachtungen Nürnberg die 33 Tafel.*

punctura, vel morſu vel pedibus, argumentis ponderoſis probat Celeberr. RIVINVS *vvv*). Acari non in ipſis puſtulis, ſed prope habitant; illorum quippe proprium eſt, non longe reſidere ab humore aqueo in veſicula vel puſtula collecto, quo abſumto vel exſiccato, brevi omnes intereunt.

§, XXII.

Acari Capitis.

Haar-Würme, Haar-Milben, Mölen oder Fräulein, præ exiguitate oculis vix obſervantur, pilorum radices exedunt, tunc morbus *radatio* ſive *radakia* audit, conf. HAFENREFFER *www*) *Trichobrotes*, pilos arrodentia animalcula dicuntur; vocantur quoque *Tineæ*, proprie vero ſicuti *Dermeſtes* inſectum, *xxx*) quod conſumit pelles, & quod ligna perforat & vitiat, *Termes, Thripes*, & *Enxylon* vocatur THEOPHRASTO, ARISTOTELI & PLINIO: ita *Tinea* veſtes conſumens inſectum appellatur, & reſpectu habito ad caput eſt ſcabies maligna, quando capitis cutis a tineis exeſum refert pannum. conf. HEBENSTREIT *yyy*) TRAJANVS *zzz*) ſequens commendat remedium: linteum inquit

C 3 tenue

vvv) A. Q. RIVINVS in Diſſ. de pruritu exanthematum ab acaris Lipſiæ 1722 habita Reſp. J. J. *Schwiebe*.

www) Sam. HAFENREFFER de cutis affectibus p 68. & 75.

xxx) Cel. KRAMERVS in *Elencho vegetabilium & animalium per auſtriam inferiorem obſervatorum* ſcribit p. 399. Dermeſtes edoctus arſenicum ſolum alumine uſto mixtum, arcet.

yyy) Ill. HEBENSTREIT de vermibus Anatomicorum adminiſtris.

zzz) Alexander Petronius TRAJANVS de morbo gallico Lib. VII. Cap. IX. qui reperitur in A. Luiſini Aphrodiſiaco p. 1340.

tenue in lanuginem abraſum, parti affectæ alligato, mox ovi toſti albumen induratum calidum & in laminas latiuſculas diviſum impone & linteum aliud craſſius ſuperliga, ita ut per aliquot horas quieſcat. Deinde omnibus ablatis interius linteum pedicellis plenum reperies, quod hoc modo probatur. Excutias ipſum ſupra ignem, & crepitantes Syrunculos facile auribus percipies. PAVLLINI *a*) dicit, quod ſcintillæ quæ e crine noctu vel in tenebricoſo conclavi pectinato catervatim proſiliunt, revera nihil aliud ſunt, quam acari illi ſuo etiam lucis ſpiritu ac vitæ ſulfure manifeſto gaudentes, qui capillis ferme inſenſibiliter accreſcunt pariter & adhæreſcunt. Hi enim decidentes affatim non ſecus ac cicindelæ micant, ſcintillantque, impuritates oleoſas intra capillos tranſpirantes conſumunt, ſimul vero pilorum radices exedunt. Similiter ejusmodi acari piſcium, cochlearum, concharumque quarundam ſquamis & teſtis copioſe adhærentes, earundemque excrementitiis partibus oleoſis atque ſulphureis nutriti, iisdem lucem phosphoreſcentem fœnerantur, quales obſervationes de oſtreis in ſpecie, fide & notatu dignas LESSER *b)* allegat.

§. XXIII.

Acari Oculorum.

Augen-Reitlieſen, D. le JEVNE regius chirurgus vidit Syrones in membrana conjunctiva, ſive albo oculi, vagis reptatiunculis & morſibus maximum excitare pruritum.

§. XXIV.

a) PAVLLINI Tr. de morte verminoſa p. 46.

b) LESSER in Teſtaceotheologia p. 788. ſeq. ex Ephemer. Erud. gall. Tom. II. P. I. p. 169. HANNEMAN de oſtr. Holſat. aliique autor.

§. XXIV.

Acari Faciei.

Reitlieſen in Geſichte, Syrones faciei Roſæ Anglicanæ author *Barrones* vocat, varis & gutta roſacea laborantibus familiares ſunt.

§. XXV.

Acari Dentium.

Zahn-Würme, Odontalgiam a vermibus in dentibus cavis abſconditis oriri, a multis aſſeritur. conf. SCHVLTZII *Obſervatio c)* obſervationes de majoribus vermibus in cavis dentibus commorantibus proferre nolo, conf. SALMVTH. *d)* neque remedium fumum ſeminis hyoſcyami per tritorium in cavitatem dentis admiſſum laudibus extollere audeo, conf. *Commerc. e)* & Experimentum Equitis SLOANE *f)*. Rem exquiſivit SCHAEFFERVS *g)*. Subinde putant minus his minutiis intenti, partes quasdam carnis minimas in dentibus adhæreſcentes, vermes eſſe; ſed falſo. Ab acaris excitari odontalgiam poſſe in iis hominibus autumo, qui veſcuntur caſeo duro, tempore æſtivo acaris obſito, qui in cavatis & putridis dentibus reſidui perioſtium internum dentium ad maximum usque cruciatum pungent

c) SCHVLZII Obſervatio in Eph. N. C. Ann. X. p. 433.

d) SALMVTH. Obſerv. med. p. 125.

e) Commerc. Litterar. Phyſ. techn. med. Norimberg. 1735. p. 311.

f) SLOANE Tranſactions Philoſophiques de la Societe Royale de Londres 1733. p. 122.

gent & vellicabunt, etiamſi ob exiguitatem rariſſime agnoſcantur & nudis oculis vix cernantur. Ejusmodi acarus mihi videtur fuiſſe vermis odontalgicus, de quo PECHLIN. *h*).

§. XXVI.

Acari Scabiei.

Würme in denen Krätz-Blattern, de his in obſervatione BONOMI *i*) ita diſſerit: Scabioſus interrogatus, ubi acrius, validiusve cutem ſibi prurire perſentiſceret, eruptiones multas cutaneas, puſtulasque minutulas nondum ſanioſas exhibuit. Acutiſſimæ ergo acus unam ex his puſtulis acie aggreſſus, exprimendo aquei quidpiam cum eduxiſſem, forte eduxi una minutiſſimum globulum albicantis coloris, vix lynceo obtutu conſpicuum, qui microſcopio obſervatus certo certius vermiculus eſſe deprehenſus eſt, Teſtudinibus aliqua ex parte conſimilis, colore candicans, fuſci aliquid in dorſo umbratilisque oſtentans, unacum aliquibus radiis, pilisque oblongulis, ſex pedibus vivax, ad motumque agillimus, capite acuto, corniculis duobus aut antennulis in extremo inſtructus, cujus icon exhibetur fig. 1. & 3. pictor Colonelli a teredinis poſterioribus partibus exilire conſpexit ova, qualem ex-

g) Jac. Chriſt. SCHAEFFERUS in Tract. cui Titulus: *Die eingebildeten Würmer in Zähnen, nebſt den vermeyntlichen Hülfs-Mittel wider dieſelben*, *Regenſpurg* 1757.

h) PECHLIN in Eph. A. N. C. An. IX. p. 75.

i) BONOMI Obſ. italice An. 1678. ad Fr. REDUM ſcripta, a LANZONO latinitate donata.

exhibet fig. 2. & 4. teſte BONOMO DOVER *k*) affirmat, in pruritu in calidioribus terris a ſe propriis oculis viſos eſſe vermiculos, qui ſeſe in puſtulis motitabant. conf. *Commerc. Litt. l*) RIVINVS *m*) pruritum ab acaris excitari argumentis probat C. NYANDER *n*) varios morbos ab acaris derivat in ſpecie dyſenteriam, quam ſcabiem interioris tunicæ inteſtinorum eſſe judicat.

§. XXVII.

Acari manuum.

Acari manuum & pedum frequentius occurrunt inter digitos manuum & pedum ſub cuticula ſerpendo, corrodendo, intolerabilem pruritum concitantes. Ex acaro in metacarpo graviſſima ſymptomata obſervavit HILDANVVS *). Puero de ineffabili pruritu conquerenti, matrem acu in dorſo manus globulum minutiſſimum, eumque pellucidum eduxiſſe, qui ungui a me impoſitus claro ferventeque ſole ſe movere, quaſi progreſſurus videbatur, mihi hæc ſcribenti ſuccurrit. Maxime vero hic differre videtur Luis venereæ ſymptoma FOREST. *o*) *Parallela* dictum, quod nil niſi internæ manuum & pedum cuticu-

D læ

k) DOVER anglicano ſermone librum, qui *morborum expoſitio* inſcriptus edidit pag. 160.

l) Commerc. Litt. Nor. 1734 p. 156

m) RIVINVS in Diſſ. de pruritu exant. ab acaris. §. 37. ſeq.

n) C NYANDER in Diſſ Upſaliæ 1757 ſub Præſidio Ill. LINNAEI habita: *Exanthemata viva* inſcripta.

*) Guil Fabric HILDANVS, *Obſerv. & Epiſtol. Chirurg. Medic. Cent* 4. *obſ. 90. p m. 152.*

o) FOREST. L 8. obſ 13 p 244

p) RONDELET. in lib. de morbo Italic. p. 841.

læ ſine pruritu mutatio. RONDELET. *p*) Cel. ADOLPHI vermes ordinario luem veneream comitari aſſerit.

§. XXVIII.

Acari in urina.

Acaros ſeu ſirones exiguos & rubellos in urina apparentes BONACCIOLVS infallibile conceptionis argumentum ponit. Fateor autem, me multarum prægnantium urinam diverſis ingravidationis menſibus attento animo & cupidis ſignorum ingravidationis contemplatum oculis, nihilque verminoſi obſervaſſe. Forſitan intelliguntur animalcula ſpermatica? ſed hæc non in urina gravidæ, ſed in ſemine virili, & quidem caudatæ depinguntur. *p**)

§. XXIX.

Quæras animalculorum tam minimorum & in tanta copia ubivis obviorum uſum? Inſecta ſolutionem corporum perficiunt, & ad vitam, ſuſtentationem & incrementum plantarum, hominum & animantium omnium, quid? quod ad conſervationem totius terrarum orbis multum conferunt. Cum enim aſſiduæ in eo laborent, ut emortua corpora plantarum & animalium perrepant, quæ ſunt alimento, comedant, in ſtomachis concoquant (forſitan etiam ſubtile per pilos ſecernant) eaque ratione ita parent, ut eo facilius in minutiſſimas particulas abire queant, uſus, quem adferunt, mirificus percipitur.

§. XXX.

*p**) vid. Nouvelles de la Republique des lettres par Gaques Bernard Tom. I. Mois de Maj. 1699 articles p. 532. HAMBERGERI Phyſiologia Medica & Epiſtola D. LIEBERKUHNII p. 707. §. 1414.

§. XXX.

Cimex.

Pediculus parietum & ſpondarum *Wantze, Bett-Laus, Wand-Laus* habet corpus rhomboideum compreſſum, ſex pedibus, breviori collo quaſi affixis, dorſum transverſalibus inciſuris prædi.tum, tenera cute ex leviſſimo contactu crepaturam patitur, tuncque abominabilem ſpirat fœtorem. In rimis parietum, ligno tabulatarum, lectorum aut ſpondarum abiegnarum inprimis, ſtramine ſitu corrupto, de die ſe abſcondit, lucem fugit, & noctu animalia & homines dormientes acriter mordendo excruciat, ut ſanguine, quem exſugit, nutriatur. Propagatur coitu PENNIO obſervante. Extirpatur, ſi *carota lutea* J. B. ſtragula fricantur, aut herba ejus ſpondis impoſita ſingulis 3. vel 4. ſeptimanis. *Thlaſpi* ſiliquis latis conquaſſatum rimis ſpondarum affrictum expertum laudatur *q*) Imaginem aeri inciſam per microſcopium auctam exhibet BONANNI *r*) SOVTHALLI tractatum *de cimicibus* denuo Londini prodiiſſe ſcribunt, uſumque hujus laboris oſtendunt *s*).

§. XXXI.

Pediculus.

Pediculus ſi ISIDORO *t*) credimus, a pedibus nomen acce-

 pit

q) *Balth.* ERHARDT *Oeconomiſche Pflantzen-Hiſtorie. Memmingen* 1758.

r) BONANNI in Muſæo Kircheriano Tab. 379 fig 58.

s) Jo. SOVTHALLI de cimicibus vid. Saxoniæ inferioris nova litteraria No. VII. p. 51.

t) ISIDORVS Orig. Libr. XII. c. 7.

pit, peduſculus, i. e. proprie parvus pes, Gloſſar. pediculum: plus enim pedum motu lædit cutem quam morſu; vel nuncupatur a pedibus inſectum, cui pedes culo connexi, *u*) interdum pes, pedes pro pediculo ponitur. conf. LESSER. *v*) CYPRIANVS *w*). *Pediculus* ſeu petiolus dicitur, a quo flos pendet, PLIN. *x*) ſicuti *pedunculus* nominatur fructum ſeu fructificationem ſuſtentans. Pedicularis herba ſcribit BAVHINVS *y*) ab effectu nomen habet; ſi enim a pecoribus inter cætera pabula devorata fuerit, pediculorum ingentem copiam procreat. *z*) conf. Ill. HALLERVS *a*) Græcorum φθειρ indigitat omne vermiculorum genus, quod ex corruptione ſive putredine & generatione ſpontanea absque prævio ſeminio provenire credidit antiquitas. *Pediculum* latinis quoque ſexcupes vermis nominari RVYSCH. *b*) allegat. Inſecta, quæ *vegetabilibus* ſubtiliſ-

u) hinc Poeta PAPINIVS-STATIVS:

. . . . . Pediculus.
dicitur a *pedi* bus cui beſtia vertice nata
nil eſt ni *culus* prætereaque pedes.

v) LESSERI inſecto theologia pag. 57.

w) CYPRIANI continuata hiſtoria animalium FRANZII Tom. II. p. 3560

x) PLINIVS XV. 28. Colum. XII. 45.

y) C. BAVHINVS in Pinax p. 163. ex TRAGI de Stirpium hiſtoria Lib. I. Cap LXXXIII p 249.

z) adde p. 124 & p. 185 Veratrum nigrum tertium *Dod. Cluſ. Hiſt. Lauſ Kraut* vocatur, quod pediculos interimere credatur perinde ac Staphisagria.

a) HALLERI Diſſ. de pedicularibus Gœttingæ 1737.

b) RVYSCH Theatr. animalium P. V. hiſt. nat. de Inſectis Lib. II.

tiliſſimum auferunt ſuccum, hortulanis aliisque plantarum cultoribus quoque pediculorum nomine veniunt, & in herbis, arboribus, earumque radicibus, foliis, fructibus maculas, papulas atque puſtulas varii coloris, formæ & figuræ excitant, ſicque tam floreſcentiam quam fructificationem impediunt, imo plantæ mortem iuducunt. De *radicibus* exemplum præbet Knawel vid. RVPP *c)* & ELSHOLZ *d)* item de inſecto colorem coccineum præbente radicibus nutrito. conf. BREYNIVS *e)*. Magnum illud BAVHINI, GABELKOVERI, JOELIS, PETRAEI, DECKERI, ETTMüLLERI *f)* remedium antepilepticum ſcio eſſe, conſentiente RVPPIO, *radicem artemiſiæ*, inſecti habitaculum. *Ricinus*, *ein Holtzbock*, graminum pediculus, qui cuti caput ſuum infigit, in vulgus notus. De *foliorum* pediculis *pucerons* conferantur *Miſcellanea Berolinenſia* & REAVMVR *g)*. Quem latent pediculi *florum* roſarum, tunicæ, item qui citri & aurantiorum *arboribus* infeſti? Fungum cynosbati & Gallas prætereo.

c) RVPPII Flora Jenenſis p. 76.

d) ELSHOLTZ Flora Marchica.

e) BREYNII Hiſtoria naturalis cocci radicum tinctorii quod Polonicum vulgo audit. Gedani 1731. 4.

f) ETTMULLERI Comment. in SCHROED. Pharm Sect. I & in LVDOVIC. Pharmac. Tit. 14. & in Colleg Practic. de Epilepſia p. 887.

g) REAVMVR Memoires pour ſervir a l'Hiſtoire des Inſectes Tom. III

§. XXXII.

Omnia *animalia* terreſtria, volatilia, aquatica & reptilia verminoſa ſunt ex PAVLLINI aſſerto *b)*. *Muſcarum* pediculos deſcribit HEISTERVS, & RIVINVS in Diſſ. recenſet varia pediculorum & acarorum genera. *Serpentes* quoque pediculoſos SEBA oculatiſſimus rerum naturalium ſcrutator, teſtatur. *Piſces* itidem vexari pediculis, piſcatoribus notum eſt. De pediculis ſub ſquamis Percarum repertis proſtat obſervatio ZACHMANNI *l)* HANNEMANN *m)* grandines vel ulcuſcula preſſa vel acu aperta, vermiculare pus emittebant. *Balænas* pediculis obſitas MARTENS teſtatur *n)*.

§. XXXIII.

Accipitrum, Falconumque ſub pennarum radice vermis *Tro-cta o*) dictus, eſt acari ſpecies, quod ex ALBERTI codice pateſcit. *Gallinarum* teſte Colum. VIII. 7. quosque deſcripſit D. D. GAHR-LIEP.

b) PAVLLINI de morte verminoſa.

i) HEISTERVS in Eph. A. N. C. Vol. I. Obſ. CLXXXVI.

k) SEBA Theſaurus locupletiſſimi rerum naturalium accurata deſcriptio Amſtelod. 1735. Tab. 90.

l) ZACHMANN de phthiriaſi piſcium Rhenanorum.

m) HANNEMANN de paſſere piſce grandinoſo.

n) *MARTENS in der Spitzbergiſchen Reiſebeſchreibung P. IV. C V. §. 4. p. 86.*

o) ejusmodi Troctas in ſtolonibus pennarum anſerinarum nidulari, œconomica docuit obſervatio, quod plumæ a jugulatis anſeribus ad culcitra farcienda collectæ brevi tempore in pulverem comminuantur, ſi deplumatis anſeribus turiones ſucco nutritio turgidi inſuper evulſi, permiſcentur.

LIEP. *p*). Anſerum, columbarum, coturnicum, phaſianorum, perdicum, aliarumque avium pediculi, cui non ex GESNERI de *avibus hiſtoria*, aliisque noti ſunt. conf. FRISCH *q*) qui paſſim *Franciſcum* REDI allegat & hinc inde emendat atque deficientia ſupplet.

§. XXXIV.

De porcorum pediculis *Urii* dictis conf. ALBERTVS *r*). Sunt bobus & vitulis nigri pediculi, & ovibus, quos feſſas ovium, cimices & Reduvias, a ſugendo quaſi ſugica *Zicca* & *Zecca Schaaf-Zecken* vocant. Inter Reduvium & Ricinum hæc ponitur differentia: Reduvius roſtellum longius habet, corpus etiam licet repletum eſca, ſemper compreſſum manet, hujus pedes obſcure rubent, dorſum cineritio eſt colore, tribus punctis nigricantibus diſtinctum, & ad cordis figuram effigiatum. In vellere detonſo annum vivit Reduvius; Ricinus, de quo ſupra dictum, ſolo ſanguine alitur. Equi, cervi, capri, canis reliquorumque quadrupedum pediculos annotatos atque deſcriptos reperies, paſſim in animalium naturali deſcriptione hiſtorica. Alatos quoque reperiri pediculos Auctores haud leves teſtantur. Ex DIODORO narrat *s*) MARCELLVS de Acri-

p) D. D. GAHRLIEP. Dec. III. Ann. VII. Obſ. XXXVIII. p. 256.

q) *Joh. Leonh. FRISCH Beſchreibung von Inſecten V. Theil. Tab. IV. Kranaith Laus. VIII. Theil Tab. IV. Pfauen-Läuſe Tab. V. Läuſe auf den Meiſen Tab. VI. Storch Laus.*

r) ALBERTVS Libro V. Cap. 205. vid. Tab. III. Fig. N.

s) Ex DIODORO SICVLO rer. antiqu. L. IV. narrat MARCELL. DONAT. L. I. hiſt. med. mirab. c. 5. p. 59.

Acridophagis Libiæ populo (ex largiori locuſtarum eſu) ubi quadrageſimum annum exceſſerint, iis nonſolum viſu varios, ſed ſpecie horridos ac turpes pediculos alatos in corporibus naſci, qui ventrem primo, tum pedes, deinde totum corpus parvo tempore exedunt. Ita Cel. PAVLLINI *t*) ſextipedes nigros pediculos alatos, magnitudine vulgares porcorum pediculos æquantes, cum ſuſurro in aere volitantes in Weſtfalia vidit, qui puerum porcis præfectum miſerabiliter excruciabant, referentem: Si porci in fovea iſta uliginoſa ſeſe volutant, ut ſæpe factitant, plerumque hoc examen reportant, a grege, quem paſco, myriades accipio *u*).

§. XXXV.

Pediculus ab aliis laudatur, ab aliis culpatur, & deſpicatui ducitur, ut contemnendum iſtud animalculum in proverbiis vetuſtate contritis verſetur. *Dan.* HEINSIVS *v*) contra panegyricam orationem dixit pediculis, encomium canens; & manibus volvo ſcriptum germanicum typis evulgatum *w*). De pauperibus in Peruano & Mexicano regnis NIEREMBERG memorat, quod reges ab ipſis pediculos loco tributi ſumerent, quod aliud non haberent. Bancani, gens in regno Indiæ nolunt animal occidere,

t) PAULINI faſcic. Obſ XVIII.

u) *FRISCH* l. c. *V. Theil Tab. XX fliegende Pferde oder Vieh-Laus.*

v) Dan HEINSIVS oration XXXV. admirand. rerum admirabilium p. 134

w) *luſtige und zeitverkürtzende Curioſitäten in einer Lobſchrifft der Läuſe denen Soldaten zu einem tröſtlichen Neu-Jahr-Geſchenck* 1679 *in* 4.

x) NIEREMBERG. Hiſt. Nat. Lib. VIII.

dere, ideoque quando pediculis infeſtantur, accerſunt ex deſerto Eremitas, qui eos captant, & captos capiti ſuo imponunt. ALDROVANDVS. *y*) Americani, referente THEVETO, ſi mordeantur a pediculis, eos captos dentibus interimunt. De Tartaris referunt, quod, quando pediculos devorant, eodem modo ſeſe adverſus inimicos ſuos vindicaturos, dicant. HERODOTVS *in Melpomene* de Budinis Scythiæ populis prodidit, pediculis veſci. In Cumana Inſula, ſicut in libris de navigationibus in Indias legimus, pediculis coctis & crudis veſcuntur. CLAVDERVS *z*) refert, de ruſtico, qui inter varia eaque ſumme abſurda phantaſiæ ſophismata ſæpiſſime eo ſorditiei quoque deveniebat ut pediculos ſuos recens captos devoraret, quaſi epulas nutriendo corpori apprime proficuas. Hæc ſufficiant de brutorum pediculis dixiſſe, diutius illis inſiſtere nec glorioſum nec fructuoſum cenſet MOVFETVS, quem ſemel laudare & nominare volui.

§. XXXVI.

Pediculi hominum diſtinguuntur ratione magnitudinis & loci, ubi commorantur. hujus intuitu ſunt pediculi communes capitis, ulcerum capitis, pus crudum exedentes; rariores exigui, ſudoris capitis excrementis ſe nutrientes, germanis *Schweis-Läuſe*, quos ab illis ortos exiſtimant; alii *obambulatores* dicti, majores, totum corpus perreptantes & in plicis veſtium

y) ALDROVANDVS de Inſectis l. 5. c. 4. p. m. 544.

z) CLAVDERVS Dec. II. Ann. VI. obſ. 176.

ac induſiorum nidulantes, germani, *Kleider-Läuſe*, duplo majores exiſtunt pediculis capitis, corpus mordent, ſanguinem ſugunt, etiam viſcoſis & pinguibus corporis excrementis veſcuntur. in plicis depoſito ovulorum ſeminio valde multiplicantur. Alii pudendis crinitis pertinaciter infixi vocantur *Morpiones*, de quibus infra fuſius agetur.

§. XXXVII.

Deſcriptionem pediculi amplam dedit SWAMMERDAM *a*). Quamvis fœdius nihil ſit quam pediculus, repræſentatus tamen per microſcopium tam eſt notatu dignus quam horridus aſpectu. Microſcopio ipſum ſubjeci, & qualis mihi fuerit viſus, referam. Pediculus capitis totus quantus ad inſtar cornu pellucidus. Caput oblongum, verſus os admodum hiſpidum acuminatum eſt. Ad latera ſuturæ coronalis ſurgunt cornua ſeu antennæ breves quælibet ex quinque articulationibus compoſita, quarum prima excavata piliſque obſita, alteram globoſam recipit, & articulationem facit, qualem os femoris cum acetabulo. Ad latera ſuturæ lambdoideæ duo oculi *b*) majores prominent nigri. Collum breve cum thorace unit. Thorax quadratum oblongum repræſentat. in dorſo nigra macula quaſi ſcutum. in pectore ſex partes humerales, ſterno connexæ, totidem pedibus deſtinatæ admirandam ſtructuram oculis objiciunt. Quæque pars humeralis ex tribus partibus compoſita, quarum altera alteram recipit, & per tri-

a) SWAMMERDAM *Joh. Bibel der Natur, worinne die Inſecten in Claſſen vertheilet. Leipzig* 1752.

b) conf. Diſſ. de Oculis Inſectorum Præſ. Thom. JACOBAEO Reſp. Melch. Matth. Tybring. Havniæ 1708.

triplicem hanc invaginationem mutuamque partium conjunctionem pes poteſt contrahi & extendi. Sex ſunt pedes, utrinque tres, ex tribus articulis compoſiti. Primum thoraci proximum, quem femur nominabo, recipit extrema humeralis partis vagina, ita ut hic perfecte rotatorium perſpicias motum. Femur cum tibia, (ſit venia comparative impoſitis,) tantum flectitur & extenditur, ut cutis patellæ fruſtum quaſi interarticulare repræſentet. Pes convexa extremitate tibiæ excavatæ connexus conſtat ex fruſto majori, unguiculo pollicis armato, & ex unguiculo & duobus internodiis indicem conſtituentibus. Ex motu quem pediculus cum indicis complicatione oſtendit, ad præſentiam muſculorum perforantis & perforati concludi poteſt. Venter ad ovi formam effigiatum ſenis annulis ſeu inciſuris, quas contrahere & extendere poteſt, magnum compoſitum culum cum cauda bifurcata efficit, per quem ſanguis ex cute & venis humanis hauſtus a collo ad anum usque mirifico motu actus transparet. Tota cutis ſpinis piloſis, copioſius tamen circa articulationes obſita eleganter ad inſtar pergameni a nutrimento nimia quantitate ingeſto diſtenditur, & crepat, pediculo fortiter compreſſo. Internarum partium conſtructionem videre mihi non contigit. SWAMMERDAM perhibet, ſe perſpexiſſe muſculos abdominis, ſeu fibras muſculoſas circulares, culi interſectiones moventes, & ad aperiendas & claudendas tracheas in margine culi poſitas facientes, ſicque pediculi reſpirationem adjuvantes. Viſcus quod continuis motibus palpitat, etiam nudo oculo cernitur, ventriculum eſſe celeberrimus autor aſſerit. Recenſet pulmonum tubos quatuordecim, ſeptem in utroque latere, aerem liberius admittentes per caput, antennas, thoracem & pedes ramos diſtribuentes. Os

deſcribit ut proboſcidem ſeu canalem, in quo aculeus recon. ditur, cui adhæreſcit œſophagus, ſupra cerebrum decurrens, collum tranſiens & in thoracis poſteriori parte, ampliatus ventriculum conſtituens, jejunum colon & rectum tandem efformat. In thorace oſtendit ſpinalem medullam, univerſo corpori & pedibus vitam, ſenſum & motum præbentem. Ovarium per infimum ventrem extenſum, in quadraginta pediculis ſibi viſum affirmat, indeque colligit, ſingulos utriusque ſexus eſſe, in quorum uno numeravit quinquaginta quatuor ova. Ova, quæ pediculi edunt, *lendes*, *Nüſſe* vocantur, pilorum cutem diſcindunt, ſeparant & ad pili radicem ovulum deponunt, inoculando agglutinant, quo pilorum nutrimento alantur. vid. Tab.III. lit.T. Hoc æri inciſum exhibet CVNO *) conf. Ill. SCHROECK & ab eodem allegatos FABERVM, SCHRADERVM, HOCKIVM & BORELLVM, præ omnibus SWAMMERDAM *c*) qui tabula ænea ſecunda eleganti delineatione interna pediculi viſcera ob oculos ponit. Quid multa de Pediculorum uſu practico? ut conſuetudinem ſervemus, paucula afferemus. Vivos contra icterum a ruſticis devoratos obſervavit ZACVTVS *d*). Phthiriaſi puella inde correpta *e*). Pediculi deglutiti cauſa mortis *f*). Ad ſpasmum ſphincteris veſicæ re- laxan-

*) Coſmus Conrad CVNO Obſervationes *durch deſſen verfertigte Microſcopia. Augſpurg* 1734. Tab. VIII. fig. 1.

c) l. c. p. 30. ſeq.

d) ZACVTVS Luſitanus libr. ult. Prax. Admir. Cap. 2. Obſ. 7.

e) Dec. II. Ann. V. App. p. 37.

f) BONETI Mercurius compitalitius Lib. IX. de ictero.

laxandum alii aliquot pediculos extremitati penis impoſuerunt, ut urethra ungulis pedum titillata veſica urinam emittat. conf. ETTMÜLLER *g)*. *Iſibordus ab* AMELVNKEN recenſet Hermanno de Welffenbyttel exortum eſſe magnum tumorem in capite, qui preſſus tenuem fœtidumque emiſerit humorem. ſuaſu Henrici de Stoppelberg matris, capiti ſuo innumeros pediculos immiſiſſe, caputque, linteo velato, ne ullus elaberetur, aut decideret, miſere vexatum, quid? quod cruciatum fuiſſe, tandem tumore penitus exſucto optime valuiſſe. Multæ proſtant obſervationes, pueros impura ſanguinis maſſa, ſcabie capitis pediculis ſcatente laboraviſſe ceteroquin ſanos; pediculis nocivum excrementum conſumentibus & ſuppurationem ſuſtentantibus necatis, ulcera capitis fuiſſe conſolidata, brevique malignitate excrementitia in ſanguine relicta ſecutam mortem *h)*. Ubi viſcoſi humores oculos læſerint, quidam pediculis immiſſis eos expurgant, qui tanquam hormini ſylveſtris ſemina huc illucque reptantes lemas colligerent, atque iis involuti poſtea exciderent. De pediculorum uſu vid. MOVFET *i)*.

§. XXXIIX.

Sed quid ſentiendum, cum quidam, uti vulgo opinantur, artibus magicis ſeu incantatione pediculis ſcatent: an tales ex veſtimentis mendicorum, puerorum, aliorumque pediculoſo-

g) *ETTMULLER kurtzer Begrif der Artzeney-Kunſt* p. 237.

h) hinc LOEW ab ERLSFELD *Univerſa Medicina Practica* p. 705. quod hic affectus infantes a multis capitis morbis præſervet ſed moleſtiſſimus eſt, dicit.

i) Tho. MOVFETI Inſectorum Theatrum p. 264.

rum a cacodæmone collecti per aerem huc deferantur, uti Cel. WOLFFIVS *k*) ſuſpicatus eſt, me latet, modumque, quo fiat, cum Celeberr. THOMASIO *l*) ignoro. Cum faſcino effectum, ut venator nec bombardam manuariam displodere, nec ictu feram proſternere queat, pediculos, ut ſclopetum ſolvant, incantatione in auxilium vocari refert, WESTPHALIVS & BODINVS *n*). Pediculorum nimia copia plerumque comes ſcabiei humidæ. In plica polonica pediculi valde luxuriantur *o*).

§. XXXIX.

Qui longo putridoque morbo laborarunt, iis pediculi in capite nati levationem morbi indicant. In hominum capitibus ex ſynocho putrida convaleſcentium plurimos conſpici pediculos, & quaſi epidemicos eſſe in febribus malignis, obſervavit SALMVTH *p*). Morituros contra pediculi deſerunt, caput relinquunt, atque in pulvinaribus reperiuntur, rationem & cauſam adferentibus medicinæ practicæ auctoribus, quod deſtituerentur blanda exhalatione. Quodſi in jugulo & ſcrobiculo cordis hæreant, vicinæ quoque mortis habentur indicium. Conſtat maximum iſtorum vim eſſe cachecticis, tabidis, purulentis, ichoroſis, & quibus non adeps ſolum & ſanguis, ſed caro & cutis fuerit corrupta.

§. XL.

k) WOLFFIVS Obſ. 5 Ann. I. Dec. III. Eph. N. C.

l) THOMASIVS Program. Lection. hybernar. Anni 1702. p. 17.

m) WESTPHAL. Schol. ad Grünwaldi obſ. de Epilepſia a faſcino.

n) Joh. BODINVS in Dæmonomania.

o) Hercules Saxon. Pract. Med. Lib. X. cap. XIX. p. 811.

p) SALMVTH Obſervat. Medic. Centuriæ tres p. 137.

§. XL.

De Phthiriaſi paucula diſſeram. multos ea periiſſe a juſtiſſimo judice punitos, recenſet MOVFET p. 259. & FRANCVS *r*). In Medicina hoc malum pro morbo acceptum VELSCHIO *de Vena medinenſi* p.41.qui duplex eſſe videtur,unus, ſi magna pediculorum copia in corpore vel ejus parte aliqua prognata & cutem & carnem depaſcatur; alter hoc longe gravior, & qui aliquid ſupra τὸ θεῖον Hippocratis noſtri habet, ſi animalcula illa inuſitatæ formæ & vermibus proprie dictis ſimillima, aut etiam veri vermes in corpore naſcantur, quo morbi genere Antiochum Epiphanem,pluresque alios,quorum ALDROVANDVS & Auctores nominati mentionem fecerunt *r*) extinctos. Memorabilis eſt obſervatio BLONDELL *ſ*) de Hollando, cujus cutis ita repleta fuit pediculis, ut ex vola manus, naribus, oculis, mento, barba, pectore, ano, pene, &c. innumerabiles extrahere poſſet viventes & ambulantes Medebatur huic malo bimeſtris potus & fotus aquarum thermalium.

§. XLI.

Mendicus frigore & fame enectus in agro inventus ſepultus erat; poſt menſem integrum Januarium eruebatur, mihique demandatum,ut inſpicerem cadaver, quod ſuſpicio erat violentam eum obiiſſe mortem. nondum in putredinem abierat, ſed centone & tribonio pannoque contrito tectum proferebatur, tantaque copia pediculorum adhuc viventium & perreptan-

q) FRANCVS Diſp. Heidelbergæ 1678. de Phthiriaſi.

r) conf. 2 Maccab IX. 9. Act. XII. 23.

ſ) BLONDELL de therm. Aquisgr. cap. 14. §. 2.

reptantium obſitum, ut fœdius mihi aſpectu nihil occurrerit unquam. VELSE ſcribit: *t*) " Hydrope mortua non modo pedi-
" culorum adhuc dum vegetorum millenis (tam enim incredi-
" bili illi nunc prodibant copia, ut tota defunctæ facies ſub iis
" tantum non ſepulta eſſet) eſca viva & lenta fuerat; ſed &
" circa genitalia & ſuperiora femorum adeo ſphacelo omnia
" corrupta, ut tam brevi poſt mortem ejus, vivi etiam ver-
" mes nunc jam proreperent."

§. XLII.

Variæ afferuntur præter omnibus notas cauſas, peregrinationem, morbos graves, paupertatem, ſqualorem vitæ, unde pediculi in homine augeantur. Sed peculiares quoque dantur, quarum quasdam in medium adferemus. Ill. ALBERTI *u*) fœdam exulcerationem calvariæ nominat, ad cujus deterierationem innumerus concurſus pediculorum contribuat. Accuſatur eſus ficuum & caſtanearum dulcium, quæ ſuperfluum excrementitium facile præbent pabulum. Tale exemplum recenſet HEERIVS *v*) a nimio nempe ficuum & caricarum uſu pediculos eſſe generatos *w*). Clima quoque aliquid contribuere experiuntur, qui ſub linea æquinoctiali navigant: mundiſſimæ virgines ex Italia in Græciam migrantes in archipe-

t) VELSE in Diſſ. de mutuo inteſtinorum ingreſſu & aliis machinæ humanæ extraordinariis Lugd. Bat. 1742. p. 42.

u) ALBERTI in Therapia Medica p. 438.

v) HEERIVS Obſ. 23

w) conſ. Sim. PAVLI Quadripart. Claſſ. 3. p. 299. ROLFINCII Epit. Affect. particul. l. 3. c. 20. p. 321.

chipelagi navibus ab hiſce ſe non poſſunt liberare inſectis conf. TEICHMEYER *x*). In Hiſpania pediculorum aluntur myriades, conf. TENZEL *y*). Ad morbos epidemios quoque referri poſſe D. D. ADOLPHI ex longa obſervatione communicat: aere, ventis, tempeſtate occidentalibus maxime vero auſtrinis, humido-tepidis exiſtentibus, vermes utplurimum corpora infeſtare.

§. XLIII.

Remedia huic morbo proficua ex antiquorum medicorum ſcriptis ſuppeditat WALTHER. Ad capitis pediculos infantum capitiluvia aquoſa aut ſpirituoſa, quæ ſtaphyſagria, baccæ lauri, lavandula &c. ingreditur, præ omnibus centaureum minus laudibus extollit SIM. PAVLI *a*) *olei aniſi* aliquot guttæ cervici inunctæ, necant capitis pediculos, ſi modo mitra & faſcia cincta quo minus capite decedant prohibeatur. Pulvis ſeminis *petroſelini* capillis inſperſus pediculos necat. Peregrinantibus commendat LANGIVS *b*) omnibus aliis remediis palmam præripientem *mercurium* in unguenti formam cum axungia redactum veſtiumque fimbriis illitum. Infantibus oſſa demortuorum & *dentes ſceleti* intra veſtes quocunque modo geſtata de ſalutari effectu convictus *Roſ.* LENTILIVS *c*) ſuadet. *Allium*

 ſpecifi-

x) TEICHMEYER Inſtit. Pathol. Pract. p. 431.

y) conf. TENZELII *Monath-Geſpräche* 1691. p. 332.

z) Joh. Ge. WALTHER in ſylva medica ſub titulo phthiriaſis p. 1255.

a) Sim. PAVLI Quadrip. Bot. p. 271.

b) Chr. Joh. LANGIVS Opp. Part. III. p. 415.

c) Roſini LENTILII Eteodromus Med. Pract. Anni 1709. p. 520. & Ephem. Acad. N. C. Dec. III. Annus VII. Obſ. LXXVIII. p. 729.

ſpecificum quoque edit effectum, hinc Judæi, alias immundiſſimi & fœdi, quia illo ſæpe veſcuntur, non facile a pediculis vexantur. *Spigeliæ* anthelminticæ ſive Arapabaca PISONIS & MARGGRAFII *) virtutes me adhuc latent. Infuſum Theiforme radicis *graminis* **) ſperatos edit effectus. WALDSCHMIDT *d*) recenſet phthiriaſin aloe curatam. GÜLDENKLEE aloe puriſſ. unc. II. aqua abſynth. lib. I. ſoluta idem præſtitit. *e*) Balneo *olei olivarum* curatam obſervavit LANZONI l. c. Quam curationem formoſæ *virginis* matutinis horis *amplexus* ſpondere debeat, cum *Andr.* LIBAVIO laſcivis deſtinabimus & ſuperſtitioſis *f*). Melius Noſocomii præfectus phthiriaſin curavit, dum *virgis* betuleis vibices ſuperinduxerit, ut nova quaſi pellis pediculos poſtea non admiſerit, referente PENNIO.

§. XLIV.

Morpion.

Pediculi inguinales, feri, Gallis *Morpiones* dicti, vario a variis notati fuere nomine quæ MOVFET *g*) recenſet TARANTA *h*) *Platones* ab Italorum vocabulo *Piattola* in Latinorum idioma transducto; MARCELL. EMPIR. *Brigantes* a populis feriſſimis

*) conf. Ill. LINNAEI de *Spigelia Anthelmintica* Reſp. J. G. COLLIAN, Upſaliæ 1759.

**) conf. Diſſ. de Gramine levidenſi at præcellentiſſimo Præſ. KNIPHOF Reſp. Berth. Erf 1747.

d) WALDSCHMID in Opp. Med. Pract. p. 575.

e) Timæus VON GULDENKLEE Opera Pract. Lib. V. Caſ. IV.

f) Ciſt. Med. HORNVNG. Epiſt 40. p. 95.

g) l. c. p. 200.

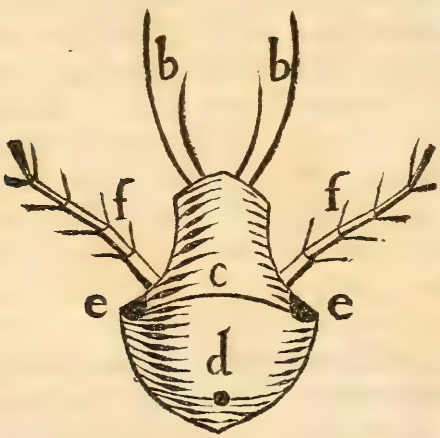
h) VALESCVS de TARANTA Lib. XVI. c. 36.

riſſimis veteris Britanniæ; REINESIUS *feſſas*; LOCHNERUS *i*) & a GROEBEN *pediculos Pharaonis* appellant. Suam de Pediculis Aegyptiacis ſententiam BOCHART *l*) erudite profert. Operæ pretium duxi, deformia ac fœda iſta animalcula accuratius deſcribere, eoque magis adductus, quia quotquot evolverim auctores rerum alias naturalium ſolertiſſimos ſcrutatores vel plane nullam ipſorum fecerint mentionem.

§. XLV.

Ope microſcopii illa conſideravi, compreſſique & latiuſculi corporis, teſtudinis inſtar, ad cordis figuram effigiati mihi ſunt viſa; binis cruſtis, vel ſcutulis, dorſuali & pectorali tam expolitis tecta ſunt, ut ſuccini pelluciditatem habere videantur.

Caput oblongum & acutum piloſum eſt, juxta roſtrum

 utrinque

i) Eph. Acad. N. C. Cent. VIII. p. 233.

k) Otto Frid. a GROEBEN Oriental Reiſe c. 29. p. 277.

l) Samuel BOCHART in hierozoico part. II, Lib. IV, Cap. 23.

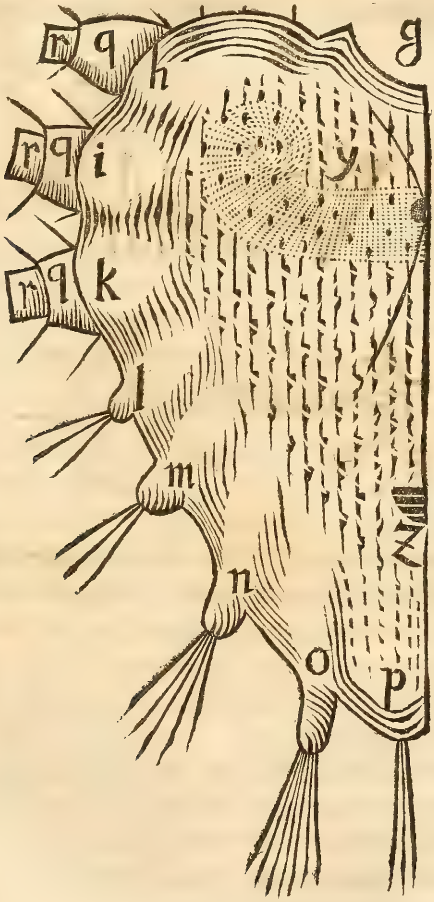
utrinque duas ſetas, *b*) alteram altera longiorem habens. Lineolæ, quæ in capite ad diſcernendas ejus partes in imagine aere excuſa ductæ, anterior *c*) ob regionis convenientiam ſuturam coronalem, poſterior *d*) lamboideam indicant. In utroque latere, ubi ſutura coronalis deſinit, in angulo protuberanti prominent oculi nigri; *e*) juxta quos antennæ *f*) quinque particulis per enarthroſin unitis compoſitæ, longiores pro magnitudine corporis, teneriores, quam in pediculo manſueto exurgunt, quas ſubinde ferus movet, ſublatasque & erectas fert, ubi autem ingrati quid attingit, aut morti proximus, dejicit & ad humeros demittit. Lambdoideam mediam macula occupat minuta, *d*) quæ utrum punctum tantummodo nigrum, an foramen, diſcernere non potui;

Collum nullum eſt; caput corpori ita conjungitur, ut occiput convexum in cavitate *g*) nucham & jugulum conſtituente quoquo verſus moveatur. Ex utroque corporis latere octo mammillares emergunt proceſſus, primus capiti proximus, *h*) ſcapulam primi pedis; ſecundus, *i*) ſcapulam ſecundi; & tertius *k*) tertii pedis femur cum corpore connectentis partis conſtituit; quartus, *l*) quintus, *m*) ſextus, *n*) ſeptimus *o*) proceſſus, ſunt mammillares apophyſes, quarum quarta *l*) minima, quinta *m*) paulo major, ſexta *n*) adhuc longior & ſeptima *o*) longiſſima, quæ verſus poſteriora inclinant. Intra octavam *p*) utriusque lateris anus aperturæ, quibus proceſſus perforati eſſe videntur, in quarto *l*) & quinto *m*) tres longiuſculæ; in ſexto *n*) quinque; in ſeptimo *o*) ſeptem; in octavo *p*) tres itidem ſetæ.

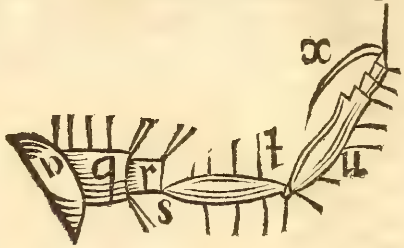
Pedes utrinque tres, non ut in manſueto pediculo ſterno ſive pectori a natura fixi, ſed ex latere inter duo ſcuta ad id incurvata, emergentes. Priores ſunt longiores gracilioresque,

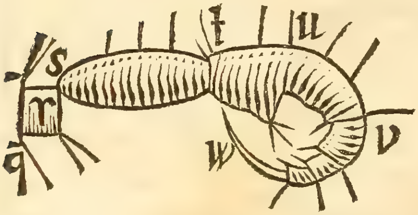
poſte-

poſteriores craſſiores, robuſtiores & breviores. Ternis ſinguli conſtant tubulis, quorum alter altero amplior. Primus *b i k*) cui reliqui duo ſecundus *q*) & tertius *r*) immitti poſſunt, ut pes pro arbitrio exeri vel recondi queat, eſt ampliſſimus, ſcutique, qua exit, inflexione partem pedis humeralem conſti-

tuit. Femur plane deeſt. Tibia *s t*) tertii, quem anguſtiſſimum animadverti, tubuli *r*) affixa margini, cujus extremum in convexi corporis ſpeciem exit, omni ſeſe facultate movendi deſtituitur, nec niſi cum tubulo *r*) ipſo moveri poteſt. Pede enim cum unco verſus caput ſublato, deorſum tibia *s*) cum tubulo *r*) quo nititur, immobilis vertitur, pede contra de-

preſſo, tollitur eadem. Tibiæ vero *s t*) cum pede *t u*) motus flexione & extenſione conficitur. Pedis extremi partes ſunt una longior, *u*) in qua angulus prominet, ſetis obſitus, pollicis quaſi vicem gerens, cui oppoſita altera, quaſi index digitus, *vw*) tribus juncturis, quarum articulationes ſetoſæ & hirſutæ, uncoque prælongo, colligata. Anterioris pedis unguem *vx*) arctius contrahit, & conſtringit, reliquorum *uvw*) ita, ut tres articuli cum unco circulum efficiant. Quo etiam fit, ut animalculum hoc admodum tarde incedat & ſe moveat, pedibusque inter ſcuta prodeuntibus potius repat. A natura quoque pedes

pedes ita arbitror conſtructos, ut priorum longiorum, qui contracti angulum acutum efficiunt, unci altius per cuticulam poſſint adigi; poſteriores vero breviores, validiores & robuſtiores cum unco in circulum coire, ut animalculum toto corpore iis inniſum, uncos priorum infixos, caputque & roſtrum infoſſum retrahere, illisque ſolutis progredi, & in alio loco conſidere poſſit.

Corpus totum inſtar ſuccini eſt pellucidum: ſcutum quaſi auro obductum, inciſuris ſtriisque eleganter cancellatis variegatum.

In thorace viſcus ſemilunare *y*) transverſe poſitum ſanguinem colligens, quod ſpectaculum præbet haud injucundum, modo derivans, propellens, deducens, in omne corpus diffundens, & verſus poſteriora aliud *z*) ſcybala colligens deducens oculis ſe ſubjicit.

§. XLVI.

Calendis Februarii tempeſtate frigida, incluſo pediculo inguinali duobus vitris concavis, obſervabam tubulorum, fractorum, & ruptorum, invicem cumulatorum copiam parietibus vitri adhærere, id quod hieme in feneſtris conſpicimus. Num effluviis & exhalationibus tribuendum, in medio relinquam.

§. XLVII.

Alio die, duobus incluſis morpionibus, minorem majori obſervabam incumbentem, anterioribus pedibus ſuper humeros extenſis, uncoque pectori ſuccumbentis infixo. Major poſterioribus nitens pedibus, anterioribus ad latus vitri repere contendens, brevi expirabat. Cum mortuus eſſet, humerus dextri lateris totus liquore ſuffundebatur exacte rubente, mirum in modum pellucido; altero aliquot horas poſt moriente,

idem

idem color manebat. Succurebat Tab. IX. & Tab. XIII. ROESELII *m*) ſed mittam.

§. XLVIII.

Pediculi inguinales numero incredibili brevi tempore ſe multiplicant. Denſius veſtitam pubem circa loca obſcœna occupant, interdum, mentum promiſſa nimis barba, axillas, interdum palpebras & ſupercilia arant. Raro vagantur, ſed diro ſatis morſu ſibi locum excavant, ibique conſident affixi, ut difficilius a loco, quem mordent, removeantur. In reliquo corpore vix atque non diu vivunt, capiti impoſiti animam efflant.

§. XLIX.

Non prætermittenda duco, quæ memoriæ reliquit PAVLLINI *n*). " Erat Florentiæ Siculus, homo vagæ libidini de-
" ditiſſimus, cujus hircus, ſupercilia & penis pediculis iſtis, quos
" Galli Morpions dicunt, adeo plena, ut paucas intra horas
" totam ſcatulam eorum plenam collegerit. Pruritus & mor-
" ſus in partibus iſtis continuus. Hinc fricationibus crebrio-
" ribus humores magis magisque allecti, dolores inſigniter
" auxere, donec totum membrum genitale flaccidum & pu-
" tidum unacum pediculis fruſtillatim decideret, reliqua par-
" te arte demta, ægro autem gemitus inter & cruciatus mi-
" ſere pereunte." Idem Celeb. PAVLLINI de venereo phthiriaſi conſumto obſervationem Dn. E. Q. M. D. communicat *o*) &

m) ROESELII Hiſt. nat. ranarum noſtratium Tab. IX. & Tab. XIII.

n) Chr. Fr. PAVLLINI Tr. de morte verminoſa p. 159.

o) Eph. Nat. Cur. Dec. II. Ann. V. App. p. 24. Obſ. XXXVIII.

& de lue venerea infecto toto verminoſo mortuo *p*), Arnulphus molliſſimus cinædus: Maximus turpiſſimus mœchus a pediculis conſumti ALDROVANDVS *).

§. L.

Errorem hic, in quo vulgus verſatur, paucis meminiſſe non abs re duco, morpiones & luem veneream ſemper eſſe conjuncta, quique illis infecti, hac laborare. *Petrus* quidem DESAVLT *q*) conatur aſtruere luem veneream a vermiculis venereis produci, qui partes, in quibus hoſpitantur, rodant & depaſcantur. DEIDIER *r*) contendit, morbos venereos referendos eſſe in animalcula numeroſa, minima, agillima, maxime prolifera, quæ ab infectis in ſanos celeri contagione propagentur; quæ loca, ubi hærent, morſiunculis impetant; imo etiam depaſcantur; atque ea ratione ſymptomata omnia, quæ morborum venereorum propria ſunt, inducant; hæc tamen nova non erant, ſed jam a *Davide* ABERCROMBYO anno 1684 indicata *s*) & a *Nicolao* HARTSOEKERO anno 1699 *t*). His vero de longe aliis vermiculis quam morpionibus ſermo eſt. Conſtat

G celeb.

p) Obſ. XLI. *) ALDROVANDVS de Inſectis.

q) Petrus DESAVLT Diſſertation ſur les Maladies Veneriennes &c. Burdigalæ 1733. 12.

r) Antonius DEIDIER Profeſſor Monſpeſſulanus in Diſſ. de morbis venereis 1723.

s) David ABERCROMBYI Tuta ac efficax luis veneréæ, ſæpe absque mercurio ac ſemper absque ſalivatione mercuriali curandæ methodus Londini 1684. 12

t) Nicolai HARTSOECKER Epiſtola ad V. C. Nicolaum ANDRY pata 1699.

celeb. ASTRVC *u*) de morbis venereis ſcripſiſſe, multosque de eodem argumento ſcriptos libros perlegiſſe & recenſuiſſe, qui hanc theoriam verminoſam irridet & nauci æſtimat & de pediculis inguinalibus ne verbum profert.

§. LI.

Pudendorum infectionem ſemper omni in caſu eſſe morbi cauſam Gallici, VELLA *v*) & ſcabiei omne genus in lue venerea reperiri, de VIGO aſſerit *w*). Quæ tamen maxime inter ſe diverſa, hominemque puriſſimum malo iſto coinquinatum fuiſſe experientia docet. In infantes translatos morpiones, quorum palpebras exararunt, ut ſcabies ciliorum radices obſideret, haud ſemel obſervatum. de hac ſcabie vid. ACTVAR. *x*).

§. LII.

Cura expoſcit anthelmintica oleoſa & mercurialia. Optimum anthelminticum eſt *nicotiana* & lixivium ex eadem paratum. *Oleoſa* Ill. G.W. WEDELIVS *y*) commendat, quod tranſpiratum impediant, in quo vita inſectorum conſiſtat. Vomitorio, laxante, fomentis & linimento mercuriali pediculos pubis feliciter depulit TVLPIVS *). Apud SCHENCKIVM obſervatio

u) Joh. ASTRVC de morbis venereis libri ſex Pariſiis 1738.

v) Georg VELLA Cap. I. de morbo gallico.

w) Jo. de VIGO Cap. I. de morbo gallico.

x) ACTVAR. l. 2. c. 7.

y) G. W. WEDELIVS de medicamentorum facultatibus Jenæ 1678. p. 179
Amœnitates Materiæ Medicæ Jenæ 1684 p. 372.
Theoria ſaporum medica Jenæ 1703 p. 239.

*) Nic. TVLPII Obſervation. Med. Lib. III. Cap. 40. p. m. 249.

vatio occurrit cujusdam, qui ad plattulas curandas inunxerat mercurium, inde vero eviratum ſe ſentiens e conſilio Medici *oleum ſpicæ z)* applicavit, unde & phthiriaſi & huic muneri ſatisfactum eſt. Scimus ſemen *Sabadilli* in pulverem tritum, axungia ſuilla exceptum applicatum inguinales pediculos extinxiſſe. Hiſce dictis contentus, aliis occaſionem ſuppeditare volui naturalia ulterius indagandi, meæ nunc curioſitati ſint limites &

F I N I S.

z) conf FOREST l. 8. Obſ. 16. SCHENCK. l. 4. Obſ SENNERT. l. 3. pract. p. 9. S. 2. c. I. Auguſt. THONER Obſ. Med. l. 4. Hieron. REVSNER. Obſ. Med. 31. a VELSCH ed. Phil. GRULING Cent. 5. Obſ. 1. & Med. Prax. l. 5. c. 4.

EXPLICATIO FIGVRARVM.

TAB. I.

A *Pediculus* a capite humano deſumtus per microſcopium obſervatus, a me delineatus eine Kopf-Laus.

B *Tænia* ſicuti SPIGELIVS obſervavit ein Gliedwurm aliis cucurbitini Kürbis-Kern-förmige Wurm.

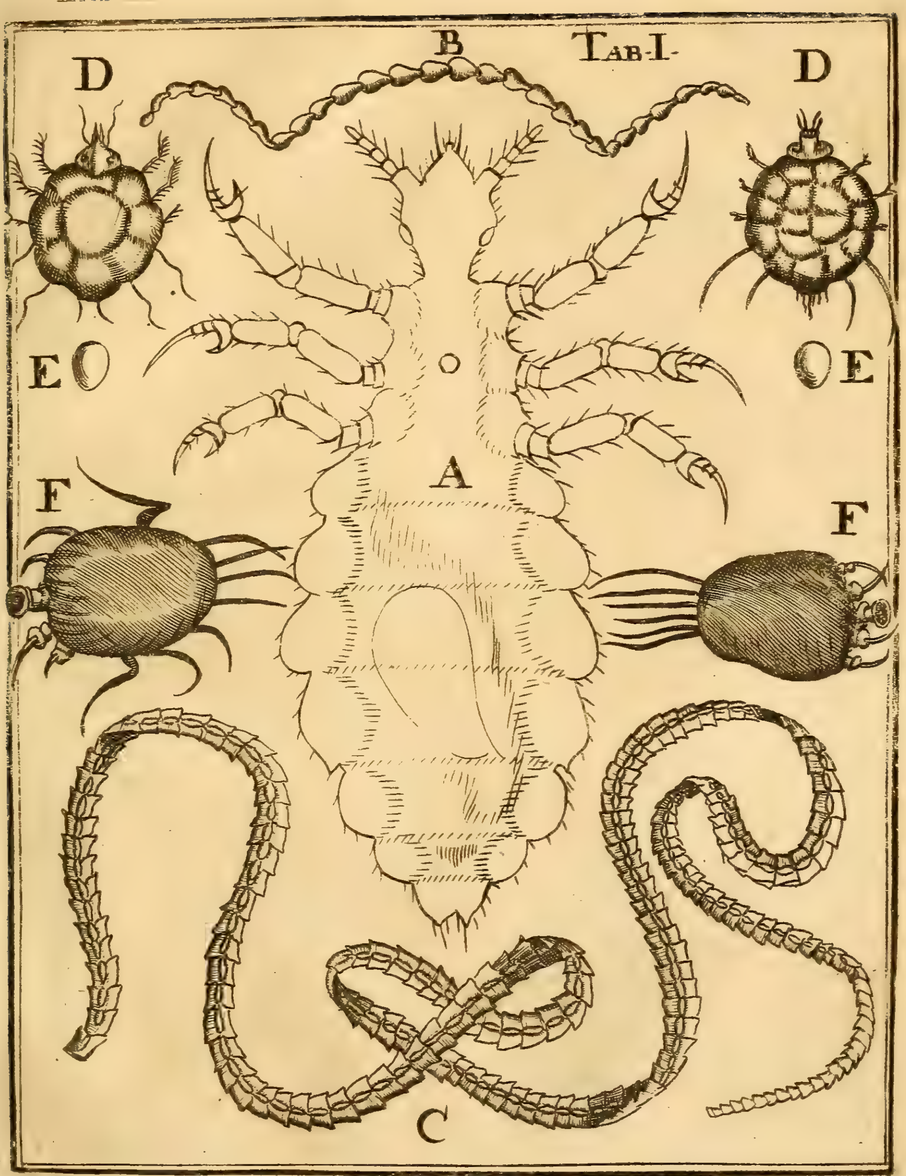
C *Tæniæ portio* cui & caput & cauda deeſt, ſicut SPIGELIVS, & ex eo SENNERT delineavit, ein Band-wurm, naturali magnitudine latitudo digitum æquat, hic vero multo minor repræſentatus, ut aliqualem tantum tibi formari poſſis conceptum de ejus figura.

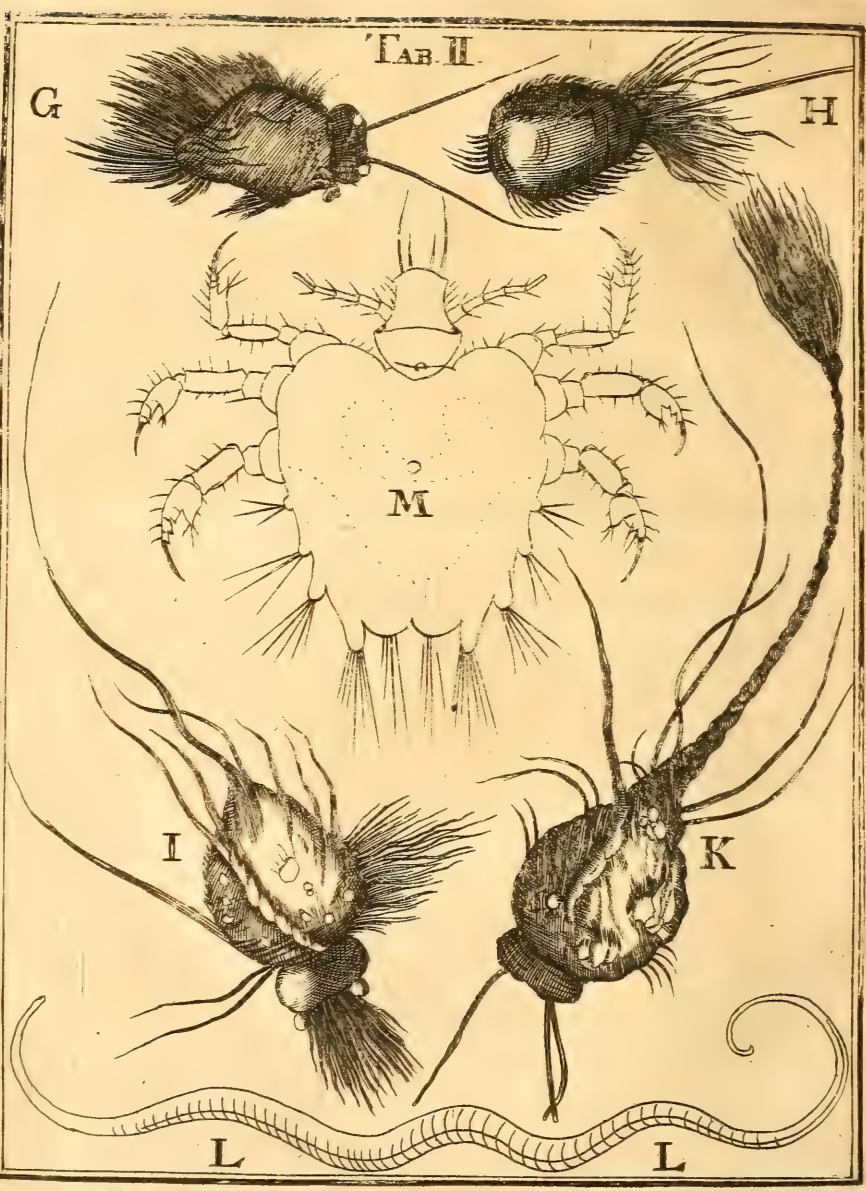
DD *Acari* ex puſtula ſcabioſi a Joh. Coſm. BONOMI Italice deſcripti, latinitate donata a Joh. LANZONO inſerta *Ephem. Acad. N. C. Dec. II. Ann X. App. p. 35.* ex hoc RIVINVS deſumſit in Diſſ. de *pruritu exanthematum ab acaris*, item BONANNI *Muſæum Kircherianum* p. 386. no, 94. Reitlieſen in Krätze.

EE *Ovula acarorum* obſervante BONOMO Reitlieſen-Eyer

FF *Sirones* ETTMÜLLERVS per SCHAEFFERVM delineare curavit, vid. *Act. Erud. Lipſ. 1682. p. 317.* & *Ettmülleri Opera Tom. II. Part. II. Diſp. VI. p. 542.* ex his RIVINVS in Diſſ. *de prur. exant. ab acar.* Reitlieſen. Lectorem hic monendum duxi de errore in BONANNI *Muſæo Kircheriano*, præſtantiſſimo opere

a

B
TAB·I·
D
D
E
E
A
F
F
C

TAB. II
G
H
M
I
K
L
L

a librariis commiſſo, ubi p. 357[a]) de Sironibus agitur p. 396. no. 95. pediculorum ferorum ſive Morpionum; & cum p. 357[b]) de Crinonibus ſermo eſt, Sironum imago p. 386. no. 96. ſuſcipitur. Crinonum effigies plane deficit.

TAB. II.

G H I K. *Crinones* a SCHAEFFERO delineati, per microſcopium obſervati, & quidem K. oſtendit crinonem integrum G. I. eſt ſimilis *crino*, ſed cui ſub ſeparatione a cuticula corporis cauda truncata fuit H. itidem *Crino* eſt alius ſed majorem ſub ſui a cuticula ſeparatione noxam paſſus ex ETTMÜLLERI *Operibus* deſumta delineatio p. 543. Miteſſer, Haarwürme, zehrende Dinger.

L. *Lumbricus* a puero excretus, naturali magnitudine ad vivum *a me* delineatus ein Spulwurm.

M. *Morpio*, ſ. Pediculus inguinalis, per microſcopium obſervatus & omni aſſiduitate adhibita, ad vivum *a me* delineatus eine Filz-Laus.

TAB. III.

N. *Uri*, ſive pediculus porcorum, ea magnitudine qua per microſcopium obſervatus *a me* ad vivum delineatus eine Schwein-Laus.

O. *Pediculus muſcæ:* CUNO *Obſervat. Microſc.* Tab. VI. no. 2. eine Fliegen-Laus.

AMNH LIBRARY
100068928